

2021

**ПОСЛЕДВАЩА ОЦЕНКА
ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА
РЕГИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА
РАЗВИТИЕ 2014-2020 г.
НА ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН
ОТ НИВО 2**

СЪДЪРЖАНИЕ

Списък на графиките и таблиците	iii
Списък на използваните съкращения.....	v
I. ВЪВЕДЕНИЕ	6
1. Общи положения	6
2. Изпълнение и актуалност на препоръките от предишни оценки	10
3. Методика за изготвяне на последваща оценка на изпълнението на РПР на ЮЗР....	15
II. ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РПР НА ЮЗР.....	19
1. Рамка за изпълнение на целите и приоритетите за регионално развитие в ЮЗР	19
2. Ключови промени в политиката за интегрирано устойчиво развитие на национално ниво и на ниво ЕС и съответствието на РПР с тях	23
3. Постигнати резултати от изпълнението на РПР по физически и финансови индикатори	27
4. Степен на постигане на целите на РПР на ЮЗР	37
5. Оценка на степента на постигане на глобалните екологични цели по проблемите, свързани с адаптирането на районите към изменението на климата в процеса на изпълнение на РПР на ЮЗР (2014-2020 г.)	41
6. Оценка на устойчивостта на постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮЗР 2014-2020 г. от гледна точка на избрани икономически, социални и екологични показатели.....	45
7. Оценка на общото въздействие от изпълнението на РПР на ЮЗР (2014-2020 г.) към края на периода на действие, на основата на сравнителен анализ на общата социално-икономическа ситуация	51
8. Ефективност и ефикасност на финансовите инструменти и използваните ресурси за изпълнение на РПР	66
9. Оценка на организацията и координацията на компетентните органи и ефективността на работа на административните структури в процеса на разработване, изпълнение, наблюдение и оценка на РПР (2014-2020 г.) на съответния район от ниво 2, включително по отношение прилагането на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност за изпълнението на РПР.....	68
III. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ.....	70
1. Обобщена оценка за изпълнението на РПР на ЮЗР.....	70
2. Препоръки за подготовка за следващия програмен период след 2020 г.	73
Източници и референтни документи.....	77

СПИСЪК НА ГРАФИКИТЕ И ТАБЛИЦИТЕ

графика 1.	Взаимовръзки между целите и приоритетите на РПР на ЮЗР	19
графика 2.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по Приоритет 1 спрямо целта за 2020 г.	29
графика 3.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по Приоритет 2 спрямо целта за 2020 г.	30
графика 4.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по Приоритет 3 спрямо целта за 2020 г.	31
графика 5.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по Приоритет 4 спрямо целта за 2020 г.	32
графика 6.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по Приоритет 5 спрямо целта за 2020 г.	33
графика 7.	Договорени и изплатените средства (ОП и ПРСР) общо и по области и сравнение с предвижданията на РПР на ЮЗР, юли 2021	34
графика 8.	Концентрация на ресурси в ЮЗР – по програми, млн. лв., юли 2021	35
графика 9.	Основни източници на финансиране на мерките за изпълнение на РПР на ЮЗР	36
графика 10	Емисии на парникови газове на жител от населението, тона CO ₂ - еквивалент	42
графика 11	Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) към края на годината по райони, 2010-2019 г., хил. лв.	43
графика 12	Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) към края на годината по области в ЮЗР, 2010-2019 г., хил. лв.	43
+графика 13.	БВП на глава от населението за ЮЗР, България и ЕС 28, 2010-2019 г., лв.	46
графика 14.	Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години за ЮЗР, България и ЕС 28, 2007-2020 г.	46
графика 15.	Дял на БВП на човек от населението в стандарт на покупателната способност (СПС) от средната стойност на ЕС 27 - %	47
графика 16.	Нарастване на годишна база на преките чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия в ЮЗР, %	47
графика 17.	Дял на преките чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия на ниво NUTS 2 от ЧПИ за страната, %	48
графика 18.	Коефициент на безработица за ЮЗР, България и ЕС 28, 2007-2020 г.	49
графика 19.	Общ доход на лице от домакинство в ЮЗР, 2008-2020 г., лв.	49
графика 20.	Население в ЮЗР и по области за периода 2008-2020 г. и прогнозни данни за 2020, 2025, 2030, и 2035 г., брой	52
графика 21.	Динамика на растежа на БВП за периода 2004-2020 г. и прогнозни данни за 2021-2022 г.	53
графика 22.	Ръст на БВП за периода 2000-2019 г. на национално ниво, (млн. лв.) и принос на районите от ниво 2, %	53
графика 23.	БВП на човек от населението за ЮЗР, по области, 2007-2019 г., лв.	54
графика 24.	Коефициент на заетост (15-64 г.) за ЮЗР, по области, 2007-2020 г.	54
графика 25.	Коефициент на безработица за ЮЗР, по области, 2005-2016 г.	54
графика 26.	Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение за ЮЗР, по области, 2008-2015 г., лв.	54
графика 27.	Дял на безработните между 15 и 24 г. на ниво NUTS 2 (%), 2011-2020 г.	56
графика 28.	Приходи от дейността на МСП в ЮЗР, млн. лв.	57
графика 29.	Относителен дял на заетите лица в МСП в ЮЗР спрямо общия брой заети в МСП в страната (%)	58
графика 30.	Приходи от ношувки в места за настаняване - общо (млн.лв)	58
графика 31.	Разходи за НИРД в ЮЗР, хил. лв.	62
графика 32.	Персонал, зает с НИРД в ЮЗР, брой	62
графика 33.	Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 г., %	63
графика 34.	Коефициент на заетост на населението на възраст 55-64 г., %	63

графика 35.	Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, % от БВП	64
графика 36.	Дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.), %.....	64
графика 37.	Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование, %	64
графика 38.	Население в риск от бедност или социално изключване, хил. души	64
таблица 1.	Отразяване на препоръките от предварителната оценка на проекта на РПР на ЮЗР 2014-2020 г.....	10
таблица 2.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори и степен на изпълнение на приоритети (СИП), въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори	17
таблица 3.	Степен на постигане на целите (СПЦ), въз основа на степента на изпълнение на приоритетите.....	17
таблица 4.	Степен на постигане на целите на ключовите индикатори, съответно принос към националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"	17
таблица 5.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Приоритет 1	28
таблица 6.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Приоритет 2	29
таблица 7.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Приоритет 3	30
таблица 8.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Приоритет 4	31
таблица 9.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Приоритет 5	33
таблица 10.	Степен на изпълнение на Приоритет 1, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори.....	37
таблица 11.	Степен на изпълнение на Приоритет 2, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори.....	38
таблица 12.	Степен на изпълнение Приоритет 3, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори.....	38
таблица 13.	Степен на изпълнение на Приоритет 4, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори.....	39
таблица 14.	Степен на изпълнение на Приоритет 5, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори.....	39
таблица 15.	Степен на постигане на целите на ключовите индикатори и приноса на ЮЗР за постигане на националните цели	50
таблица 16.	Принос на РПР към постигането на националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"	64
таблица 17.	Степен на постигане на приоритетите на РПР на ЮЗР към 2020 г.....	71

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
ЕК	Европейска комисия
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕС	Европейски съюз
ИСУН 2020	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020
ЕФР	Европейски фонд за рибарство
ЕФРР	Европейския фонд за регионално развитие
ЗРР	Закон за регионалното развитие, приет 2008 г., последни изменения и допълнения, ДВ. бр.13 от 2017 г.
КФ	Кохезионен фонд
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.
ОСР	Областна стратегия за развитие
ОПР	Общински план за развитие
ОПДУ	ОП "Добро управление" 2014-2020 г.
ОПИК	ОП "Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020 г.
ОПОС	ОП "Околна среда" 2014-2020 г.
ОПРЧР	ОП "Развитие на човешките ресурси" 2014-2020 г.
ОПРР	ОП "Региони в растеж" 2014-2020 г.
ОПТТИ	ОП "Транспорт и транспортна инфраструктура" 2014-2020 г.
ПРСР	Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
ПМДР	Програма за морско дело и рибарство 2014-2020 г.
РПР	Регионален план за развитие
РСР	Регионален съвет за развитие
СЦР	Северен централен район от ниво 2
СЗР	Северозападен район от ниво 2
СИР	Североизточен район от ниво 2
СР	Съвет за развитие при Министерския съвет
ЮЗР	Югозападен район от ниво 2
ЮИР	Югоизточен район от ниво 2
ЮЦР	Южен централен район от ниво 2

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Общи положения

Регионалният план за развитие на Югозападния район от ниво 2 за периода 2014-2020 г. [РПР на ЮЗР] е приет с Решение № 457 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.

Териториалният обхват на Югозападния район от ниво 2 [ЮЗР] включва областите Благоевград, Кюстендил, Перник, София и София (столица).

В периода след приемане на РПР на ЮЗР 2014-2020 г. в Закона за регионално развитие са извършени редица промени. Съгласно действащите към момента на изготвяне на оценката разпоредби, наблюдението и оценката на регионалните планове за развитие за периода 2014 - 2020 г., се довършват по реда, по който са започнали¹.

Съгласно редакцията на ЗРР към момента на приемане на РПР на ЮЗР 2014-2020 г., последващата оценка за изпълнението му е изготвена във връзка с разпоредбата на чл. 34, ал. 1 от *Закона за регионалното развитие*² [ЗРР].

ЗРР³ определя системата за *"планирането, програмирането, управлението, ресурсното осигуряване, наблюдението, контролът и оценката по изпълнението на стратегиите, плановете и програмите за провеждане на държавната политика за регионалното развитие"*⁴. Законът дефинира *държавната политика за регионално развитие*⁵, като създаваща условия за балансирано и устойчиво интегрирано развитие на районите и общините и обхващаща система от нормативно регламентирани документи, ресурси и действия на компетентните органи, насочени към:

- намаляване на **междурегионалните и вътрешнорегионалните различия** в степента на икономическото, социалното и териториалното развитие;
- осигуряване на условия за **ускорен икономически растеж и високо ниво на заетост за насърчаване на инвестициите**;
- развитие на **териториалното сътрудничество**.

¹ § 37 от Преходните и Заключителни разпоредби към Закона за регионалното развитие, изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 март 2020 г.

² обн., ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г

³ действащ към периода на разработване и приемане на РПР

⁴ чл. 1, ЗРР, редакция 2012 г.

⁵ чл. 2, ал. 2 от ЗРР, редакция от 2012 г.

Държавната политика за регионално развитие се основава на следните принципи⁶:

- стратегически подход на планиране;
- програмиране и концентрация на ресурсите;
- допълване на финансирането от национални публични източници при съвместно финансиране с ресурси от фондове на Европейския съюз, частни източници и от международни финансови институции;
- междуведомствена координация на дейността на компетентните органи в процеса на планирането, програмирането, ресурсното осигуряване, реализацията, наблюдението и оценката;
- съгласуваност с другите структуроопределящи политики, инструменти и действия на международно, национално, регионално и местно равнище;
- партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката.

Стратегическото планиране на регионалното развитие обхваща разработването и актуализацията на система от документи за **постигане на устойчиво интегрирано регионално и местно развитие, включително развитие на трансграничното, транснационалното и междурегионалното сътрудничество.**

Към момента на изработването и приемането на РПР на ЮЗР 2014-2020 г., Законът за регионално развитие определя два типа документи за политиката за регионално развитие:

- **Стратегически документи**, включващи:
 - Национална стратегия за регионално развитие [НСРР];
 - Областни стратегии за развитие [ОСР].
- **Планови и програмни документи**, включващи:
 - Регионални планове за развитие [РПР];
 - Общински планове за развитие [ОПР];

⁶ чл. 2, ал. 3 от ЗРР

→ Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие [ИПГВР].

Документите за стратегическо планиране, вкл. и РПР служат за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на районите, общините и градовете, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми, включително съфинансирани от фондовете на Европейския съюз и идентифициране на проекти, допринасящи за постигане на националните цели и приоритетите за регионално и местно развитие⁷.

РПР представляват **средносрочни рамкови документи**, определящи целите и приоритетите за **устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на територията на съответния район**, в съответствие с предвижданията на *Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.* [НСРР], и другите структуроопределящи политики. Съгласно чл. 11, ал. 3 от ЗРР (редакция от 2012 г.), РПР се разработват в съответствие с *регионалните схеми за пространствено развитие* на съответния район от ниво 2. *Към момента на приемането на РПР, както и към момента на изготвяне на последващата оценка, не са разработени и приети регионалните схеми за пространствено развитие на съответните райони от ниво 2. От системата документи за пространствено развитие, дефинирани в ЗРР, е разработена и приета само Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г.*

Съгласно чл. 11, ал. 4 от ЗРР (редакция от 2012 г.), РПР съдържат:

- анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние и потенциала за развитие на съответния район за планиране;
- целите и приоритетите за развитие на района за определен период;
- списък на големи проекти с регионално значение (нов текст, 2016 г.);
- мерки за градско възстановяване и развитие, които ще се прилагат по отношение на големите, средните и малките градове и крайградските зони (нов текст, 2016 г.);
- мерки и дейности за адаптиране на района към промените в климата (нов текст, 2016 г.);
- обща оценка на необходимите ресурси за реализация на плана;

⁷ чл. 9, ал.2 от ЗРР(2012 г.)

- индикаторите за наблюдението и оценката на плана;
- необходимите действия по наблюдението, оценката и актуализацията на плана;
- описание на необходимите действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност;
- предварителната оценка на плана.

РПР следва да отчитат предвижданията и инвестиционните намерения на секторните стратегии за развитие за територията на района и се използват като основа при разработването на схеми за регионална държавна помощ. В началото на 2016 г. с промени в ЗРР⁸, съдържанието на РПР е допълнено с три нови елемента, посочени по-горе. Тяхното естество предполага актуализация на РПР, съгласно чл. 19, ал. 1, т. 3 от *Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие* (ППЗРР). Въпреки, че такава не е извършвана, в РПР на ЮЗР 2014-2020 е отчетено предвиденото за периода изпълнение на разработените в рамките на ОПРР 2007-2013 г. Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие като основа за създаване на условия за устойчиво и интегрирано градско развитие. Отразени са и климатичните предизвикателства пред района, като са използвани предвижданията на индекса за регионална климатична сигурност.

РПР се приемат от Министерския съвет по предложение на министъра на регионалното развитие и благоустройството⁹, който организира изработването, съгласуването и актуализирането на РПР за всеки от районите от ниво 2¹⁰.

Изпълнението на РПР се отчита чрез **годишните доклади**¹¹ за наблюдението на изпълнението на РПР на основата на данните от системата за наблюдение и оценка на регионалния план за развитие. Наблюдението на изпълнението на РПР се осъществява от съответните **Регионални съвети за развитие** [РСР].

В периода на изпълнение на РПР на ЮЗР 2014-2020 г. са изготвени седем годишни доклада за наблюдението на изпълнението на РПР, съответно за 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.

⁸ Закон за изменение и допълнение на Закона за регионалното развитие, обн., ДВ, бр. 15 от 23.02.2016 г.

⁹ чл.11, ал.6 от ЗРР, редакция 2012 г.

¹⁰ чл.15, ал.2 от ППЗРР, приет с ПМС № 216 от 2.09.2008 г., обн., ДВ, бр. 80 от 12.09.2008 г., отм., бр. 70 от 7.08.2020 г.

¹¹ чл. 86 и чл. 87 от ППЗРР, приет с ПМС № 216 от 2.09.2008 г., обн., ДВ, бр. 80 от 12.09.2008 г., отм., бр. 70 от 7.08.2020 г.

2. Изпълнение и актуалност на препоръките от предишни оценки

В съответствие с нормативната уредба и добрата практика преди официалното приемане на РПР на ЮЗР, е изготвена *предварителна (ex-ante) оценка*. Предварителната оценка включва оценка за социално-икономическото въздействие на РПР и Екологична оценка (ЕО) на РПР по реда на ЗООС. Тъй като РПР по своята същност са планови документи, които надграждат постигнатото през предходния планов период 2007-2013 г. предварителната оценка, освен за кохерентността и качеството на документите проследява и за връзката и съгласуваността на плановете с изводите, поуките и постигнатите резултати и въздействие от изпълнението на предходните РПР. В този смисъл, тя отразява и изпълнението и актуалността от предишни извършвани оценки.

Направената оценка потвърждава, че РПР на ЮЗР 2014-2020 г. е изготвен в съответствие с *Методическите указания на МРР за разработване на Национална стратегия за регионално развитие 2012-2020 г., Регионални планове за развитие, Областни стратегии и Общински планове за развитие за периода 2014-2020 г.* и е съобразен с приоритетите, целите и мерките, заложи в *Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.* и *Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2020*. РПР на ЮЗР 2014-2020 г. отчита основните постановки на *Стратегията Европа 2020* и на политиката за сближаване на ЕС за периода 2014-2020 г.

Направените в *предварителната оценка* на РПР на ЮЗР 2014-2020 г. препоръки за подобряване на различни части на плана са отразени в значителна степен, текстът е прецизиран и са нанесени технически корекции.

таблица 1. Отразяване на препоръките от предварителната оценка на проекта на РПР на ЮЗР 2014-2020 г.

Област	Отразяване на препоръките
Препоръки към социално-икономическия анализ	<i>В голяма степен са приети и отразени в преработения вариант на плана. Не са приети тези препоръки, които са свързани с: набавяне и анализ на показатели, за които не съществуват данни от официалните източници на информация; съответните отговорни институции и органи не поддържат обществено достъпна информация за показатели на ниво район от ниво 2 и/или ниво 3 (област).</i>
Препоръки към SWOT-анализа	<i>В резултат на препоръките, в аналитичната част е прибавена необходимата статистическа информация. Не са взети предвид коментарите за липса на обоснован анализ на някои от секторите, включени в разделите възможности и заплахи, тъй като възможностите и заплахите са свързани с влиянието на предполагаеми външни фактори върху системата и не са обект на анализ в Регионалния план.</i>
Препоръки към стратегическата	<i>Отразени са препоръките по отношение на стратегическия</i>

Област	Отразяване на препоръките
част – визията, целите и приоритетите за развитие на района за периода 2014-2020 г.	<p><i>пакет:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Преформулирана е Главната цел – в посока на съкращаване, избягване на повторения на стратегически цели и отчитане спецификата на района; - Прецизирано е количеството на специфичните цели; - В стратегическата рамка е отразена спецификата на района и на вътрешнорегионалните различия. <p>Не е отразена препоръката за редуциране на приоритетите, защото междинната оценка на РПР, АДИ на РПР на ЮЗР 2011-2013 г. и консултантът по настоящия план считат броят и обхватът им за целесъобразен и необходим. Премахването на приоритет би засегнало целостта и адекватността на стратегическия пакет. Обединяването на специфични цели би нарушило нивото на конкретика и яснота на плана.</p>
Препоръки към оценката на финансовите ресурси за постигането на целите на плана	<p>Не са отправяни препоръки, поради допълнителното представяне на финансовите ресурси за постигане на целите на плана</p>
Препоръки към индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на плана, вкл. глобалните екологични индикатори	<p>Препоръките по отношение на системата от индикатори са изцяло отразени в плана. Съставен е списък с индикатори, групирани в няколко раздела с базови, междинни и целеви стойности (където е приложимо): индикатори, измерващи напредъка по изпълнение на целите на Стратегия „Европа 2020”, ключови макроикономически индикатори, глобални екологични индикатори, специфични индикатори с цел измерване напредъка по изпълнение на приоритетите на плана. За всеки индикатор е посочен източник на информация и период на отчитане.</p>
Препоръки към описаните действия и механизми за наблюдение, оценка и актуализация на РПР, за прилагане на принципа за партньорство и осигуряване на информация и публичност на плана	<p>Добавена е и информацията относно процедурата по актуализация на Плана</p>

Не са приети и отразени препоръки, свързани с набавяне на информация, за която не съществуват данни, различни от посочените. При анализиране на показателите са използвани последните налични статистически данни от съответните използвани източници. Резултатите и препоръките от предварителната оценка са интегрирани в окончателната версия на РПР на ЮЗР.

Неразделна част от Предварителната оценка на проекта на РПР на ЮЗР 2014-2020 г. е Доклада за Екологичната оценка на РПР на ЮЗР. Процедурите по екологичната оценка на плана са приключили със Становище по ЕО № 5-2/2013 г. на РПР на ЮЗР за периода 2014-2020 г. на министъра на околната среда и водите. Препоръките от Екологичната оценка и от Становището на МОСВ са включени в аналитичната и стратегическа част на РПР на ЮЗР 2014-2020 г.

В съответствие с нормативната уредба е изготвена *междинна оценка на РПР на ЮЗР за периода 2014-2020 г.*¹². Междинната оценка включва оценка на степента на постигане на целите на РПР на ЮЗР; оценка на приноса на плана към постигане целите на Стратегия "Европа 2020"; оценка на ефективността и ефикасността на финансовите инструменти и използваните ресурси за изпълнение на РПР; изводи и препоръки.

Междинната оценка констатира продължаващата актуалност на Визията и главната цел, определени в РПР на ЮЗР. Рамката на определените приоритети са оценени като съответстващи на проблемите и нуждите на ЮЗР. Посочена е необходимост от установяване съответствието на стратегическата рамка за развитие на ЮЗР с тематичните области на интервенции по ОП за 2014-2020 г., както и определяне на механизъм за **обвързване с целите и приоритетите на плана с мерките, реализирани със средства от държавния бюджет и от бюджетите на общините.**

Обобщението на анализа на показателите за изпълнението на стратегическите цели на РПР на ЮЗР показва, че:

- Демографският профил на ЮЗР се характеризира със запазване на параметрите от 2008 г. ЮЗР е единствения район от **ниво 2**, в който не се наблюдава намаление на населението
- Две от областите в ЮЗР – **Кюстендил** и **Перник**, не отговарят на изискванията на *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.*, според който населението в административните единици от **ниво 3**, следва да бъде най-малко **150 000 души**.
- Социалното и икономическото развитие на ЮЗР през периода 2014-2017 г. се характеризира с **положителна промяна** на ключовите макроикономически индикатори.
- В периода 2009-2015 г. **приносът на ЮЗР в общия БВП нараства (0,8%)**. Това прави районът **основен двигател за развитието на страната** с близо 50% принос към БВП на страната.
- За периода 2010-2015 г. **не се наблюдава напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия** в ЮЗР.

¹² Доклад за резултатите от Междинната оценка за изпълнението на Регионалния план за развитие 2014-2020 г. на Югозападен район, приет с Решение №781 на Министерския съвет от 1 ноември 2018 г.

Постигнат е **планирания напредък** по реализацията на мерките, чрез които се реализира *Приоритет 1*. Напредък над планираното е налице в областта на подкрепата за малкия и средния бизнес, иновациите и инвестициите, както и в областта на туризма. Потенциалът за изпълнение на *Приоритет 1* в рамките на програмния период до 2020 г. е оценен като **значителен**. Потенциалът за икономическо сближаване в национален и вътрешнорегионален план в района до 2020 г. е оценен като **ограничен**.

По *Приоритет 2* е постигнат **планирания напредък**. Значително над планирания напредък е постигнат в областта на транспортната инфраструктура. Задоволителен напредък е постигнат в областта на инфраструктурата за опазване на околната среда. Потенциалът за изпълнение на *Приоритет 2* в рамките на програмния период до 2020 г. е оценен като **значителен**.

Изпълнението на мерките по *Приоритет 3* се характеризира с **липса на напредък**, дължащ се на спецификата на включените в обхвата му мерки и избраните специфични индикатори за оценка на напредъка. Постигнат е ограничен напредък за реализация на проекти за предотвратяване и превантивна защита от природни бедствия. Липсата на напредък по изграждане на системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, пожари, свлачища и проекти за подпомагане състоянието на горите и горскостопанската инфраструктура се дължат на отлагане на стартирането на съответните финансиращи програми. Потенциалът за изпълнение на *Приоритет 3* в рамките на програмния период до 2020 г. е оценен като **ограничен**.

Изпълнението на мерките по *Приоритет 4* се характеризира с **напредък над планираното**. Към момента на междинната оценка се наблюдава изразен **напредък** в изпълнението на мерки, свързани с рехабилитация на образователни заведения, здравни заведения и заведения за социални услуги, обекти на инфраструктурата за професионален спорт и спорт в свободното време, проекти за подобряване на енергийната ефективност на жилищни и публични сгради. Ограничен е напредъка в изпълнението на мерки за подобряване качеството на средата и живота в селските райони, поради все още нестартирани процедури за финансиране по ПРСР. Потенциалът за изпълнение на *Приоритет 4* в рамките на програмния период до 2020 г. е оценен като **значителен**.

Изпълнението на мерките по *Приоритет 5* се характеризира с напредък над планираното по част от индикаторите. Към момента на междинната оценка се наблюдава изразен **напредък** в изпълнението на мерки, свързани с реализирани проекти по Опера-

тивните програми, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фонд на ЕС и по програми за трансгранично сътрудничество, както и повишаване на капацитета на служителите в администрацията. **Ограничен е напредъка** в изпълнението на мерки за реализиране на проекти за осигуряване на административното обслужване на гражданите и бизнеса по електронен път и създаване на ПЧП.

Направеният анализ на изпълнението на РПР на ЮЗР показва, че определената в него рамка на политиката за регионално развитие на ЮЗР като цяло се изпълнява чрез инструментите на политиката за сближаване и съответното национално съфинансиране. Същевременно е ясна необходимостта от **по-конкретно адресиране на бъдещите мерки** към специфичните икономически и социални проблеми на района, в контекста на общите структурни предизвикателства пред развитието, свързани с конкурентоспособността на района и способността му да предложи привлекателна и устойчива среда за предприятията и местните жители – **иновации, работещи институции, опростяване на бизнес средата, инфраструктура.**

Предвид тенденцията в развитието на демографските процеси и изискванията за осигуряване на съответствие с изискванията на *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.* е изведена препоръка усилията да бъдат съсредоточени върху *устойчиво определяне* на обхвата на районите от **ниво 1, 2 и 3** – най-малко за целия следващ програмен период, с цел осигуряване на съпоставимост на съответната статистическа информация за динамиката на индикаторите за социално-икономическото развитие, като база за наблюдение и оценка на планираните мерки до 2020 г., така и за целите на планирането за новия програмен период. В началото на 2018 г. МРРБ разработи три варианта за нов териториален обхват на районите от **ниво 2**, предвид нуждата от изграждане на ефективна териториална основа, на която да се базира разработването и изпълнението на стратегическите документи за регионално развитие, както и на програмите, които ще бъдат съфинансирани от Европейските фондове след 2020 г. В направените в началото на 2021 г. промени в ЗРР не беше включена промяна на териториалния обхват на районите от **ниво 2**, като по този начин е осигурена устойчива база за планиране на развитието за периода 2021-2027 г.

Междинната оценка извежда необходимостта от планиране и извършване на тематична/и оценка/и на РПР на ЮЗР, включваща събиране и анализ/и на конкретни емпирични данни за локализация на установените проблеми, най-малко следните теми:

- Анализ на причините за неравномерното изпълнение на междинните стойности на индикаторите за 2015 г., с цел идентифициране на балансиращи мерки.
- Анализ на причините за високата безработица във всички области на ЮЗР без София (столица), особено в област Перник, въпреки близостта до столицата и големия пазар на труда.
- Идентифициране на възможностите и съответните мерки за намаляване на вътрешнорегионалните различия между четирите области (Благоевград, Кюстендил, Перник и Софийска област).
- Изготвяне на оценка на ключовите индикатори за социалното и икономическото състояние на областите от ЮЗР при хипотеза за обособяване на област София (столица) като самостоятелен район.

Въпреки значимостта на темите и свързаните с тях проблеми за периода на изпълнението на РПР на ЮЗР не са извършвани посочените или други тематични оценки или оценки за специфични случаи на РПР.

3. Методика за изготвяне на последваща оценка на изпълнението на РПР на ЮЗР

Европейските методически инструменти за оценка на социално-икономическото развитие определят последващата оценка като инструмент, осигуряващ принос към прегледа на политиката чрез оценка на ефективността на използването на публичните ресурси. Последващата оценка е фокусирана върху резултатите и приноса на плановете върху постигнатите промени, като оценява използването на ресурсите и ефикасността им, постигането на очакваните резултати (ефективност), както и идентифицира наличието на непланирани ефекти. Последващата оценка има за цел да установи факторите за успеха или провала от изпълнение на плана, както и факторите за устойчивост на въздействието.

Съгласно ал. 2 на чл. 34 от ЗРР последващата оценка на РПР на районите от ниво 2 включва:

- оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
- оценка на общото въздействие;

- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Оценката на РПР на ЮЗР е изготвена според изискванията на ЗРР, *Насоките на ЕК за програмния период 2014-2020 г.*, *Ръководството за оценка на социално-икономическото развитие EVALSED¹³*, *Техническата спецификация за изпълнение на поръчката*, както и натрупания до момента опит при изготвяне на подобни оценки на стратегически и планови документи на областно, регионално и национално ниво.

За целите на оценката е разработена методика, която определя методите и съответните източници на информация, както и критериите за оценка на изпълнението на РПР.

Разработена е *петстепенна оценъчна скала* за оценка на степента на:

- постигане на ключовите показатели на макро ниво и на степента на постигане на показателите по цели на Стратегията Европа 2020 на регионално ниво и приноса на ЮЗР за постигане на националните цели;
- постигане на заложените целеви стойности на индикаторите за изпълнение (специфични индикатори);
- постигане на глобалните екологични цели и постигане на целевите стойности в края на периода.

Конструирани са индекси на постигане на приоритетите и целите на РПР:

- **Индекс на постигане по приоритети** – отразява степента на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори за изминалото време;
- **Индекс на постигане на целите** – отразява степента на постигане на заложеното изменение на стойностите на ключови индикатори и цели на регионално ниво по *Стратегията Европа 2020* за оценявания период.

Индексите също се групират в *петстепенни оценъчни скали*. За целите на оценката са използвани следните оценъчни скали и категории:

¹³ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/guide/guide_evalsed.pdf

таблица 2. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори и степен на изпълнение на приоритети (СИП), въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

Скала	Дефиниция	Степен на изпълнение на приоритети
5 ↑	Постигната крайна цел на индикатор над 125%	Напредък, значително над планирания по изпълнение на приоритета/целта
4 ↗	Постигната крайна цел на индикатор между 110 и 125%	Напредък над планирания по изпълнение на приоритета/целта
3 →	100% (между 90 и 110%) постигната крайна цел на индикатор	Постигнат планиран напредък по изпълнение на приоритета/целта
2 ↑	Постигната крайна цел на индикатор между 50 и 90%	Задоволителен напредък по изпълнение на приоритета/целта
1 ↗	Постигната крайна цел на индикатор между 10 и 50%	Ограничен напредък по изпълнение на приоритета/целта
0 →	Постигната крайна цел на индикатор между 0 и 10%	Без напредък по изпълнение на приоритета/целта

таблица 3. Степен на постигане на целите (СПЦ), въз основа на степента на изпълнение на приоритетите

5 ↑	Напредък, значително над планираното по целта
4 ↗	Напредък над планираното по целта
3 →	Постигнат планиран напредък по целта
2 ↑	Задоволителен напредък по постигането на целта
1 ↗	Ограничен напредък по постигането на целта
0 →	Без напредък по постигането на целта

таблица 4. Степен на постигане на целите на ключовите индикатори, съответно принос към националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"

5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания
4 ↗	Постигнат планиран принос над планирания
3 →	Постигнат планиран принос
2 ↑	Задоволителен принос
1 ↗	Ограничен принос
0 →	Без принос

При изготвянето на *последващата оценка* са използвани последните актуални данни за основните индикатори на национално, регионално и областно ниво към края на 2019 и 2020 г. в зависимост от конкретния индикатор.

При анализа на данните за 2020 г., където е необходимо, е отчитана специфичното отражение върху социално-икономическото развитие на мерките за справяне с пандемията от Covid-19.

II. ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РПР НА ЮЗР

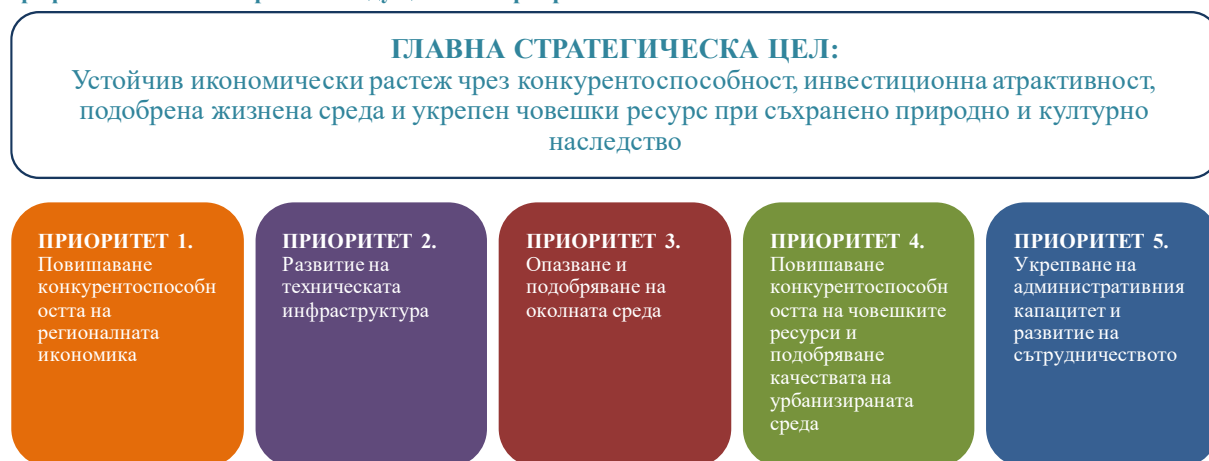
1. Рамка за изпълнение на целите и приоритетите за регионално развитие в ЮЗР

1.1. Цели и приоритети за регионално развитие на ЮЗР

Визията, определена в РПР на ЮЗР е "Югозападният район – национален еталон за балансирано развитие чрез интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж".

РПР на ЮЗР определя една главна стратегическа цел и пет приоритета за развитието на района.

графика 1. Взаимовръзки между целите и приоритетите на РПР на ЮЗР

Оценката на постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮЗР, степента на постигане на целите, както и ефективността на използваните ресурси е изготвена въз основа на анализ на информация от официални статистически източници (НСИ, ЕВРОСТАТ), *Годишните доклади за изпълнение на наблюдение на изпълнението на РПР на ЮЗР (2014-2020) за 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.*, данни от *Информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020* (ИСУН 2020) и *Интегрираната система за администриране и контрол* (ИСАК)¹⁴, данни, публикувани на интернет страниците на Програмите за териториално сътрудничество 2014-2020, данни от финансовото изпълнение на национални програми, финансиращи проекти, попадащи в обхвата на мерките, предвидени в РПР, данни за изпълнението на държавния бюджет за съответните години от периода 2014-2020 по

¹⁴ <http://iacs-online.dfz.bg/apex/f?p=100:43:4349657656453329>

отношение на предоставени целева субсидия за капиталови разходи на общините в обхвата на ЮЗР.

В РПР на ЮЗР са определени индикативните финансови ресурси за изпълнение на плана за периода 2014-2020 г. в размер на **4 399,3 млн. лв.**, като от структурните инструменти на ЕС е предвиден принос в размер на **3 148,18 млн. лв.**, от национално публично финансиране – **1224,08 млн. лв.**, от които от местни бюджети – **196,37 млн. лв.**, от други финансови инструменти – **224,2 млн. лв.**

За мерките, реализирани със средства от държавния бюджет и бюджетите на общините, свързани с политиката за регионално развитие, в периода 2014-2020 г. липсва систематизирана информация, която да позволява тяхното обвързване с целите и приоритетите на РПР на ЮЗР. Частично, такава информация е събрана чрез *Годишните доклади за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮЗР*, както и чрез данни за изпълнението на държавния бюджет за съответните години от периода 2014-2020 по отношение на предоставени целева субсидия за капиталови разходи на общините в обхвата на ЮЗР. Тази информация е отразена при оценката на изпълнение на отделните приоритети чрез съответните специфични индикатори.

При оценка на степента, в която са постигнати крайните цели (2020 г.) на специфичните индикатори на РПР на ЮЗР е използвана информация от *Годишните доклади за наблюдение на изпълнението за 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.*

Орган за провеждане на държавната политика за регионално развитие в ЮЗР е РСР на ЮЗР.

1.2. Прилагане принципа на партньорство

Прилагането на принципа на партньорство включва информиране за РПР на всички заинтересовани страни, възможност за изразяване на мнения и представяне на предложения чрез формални и неформални работни срещи, осъществяване на широко консултиране чрез организиране на публични дискусии, в т.ч. и чрез интернет, участие във формални структури за планиране и мониторинг със състав, основан на принципа на партньорството – власти на различните равнища, социални и икономически партньори, гражданско общество.

В процеса на наблюдение на изпълнението на РПР, РСР осигурява участието на органите на централната и местната власт, социално-икономическите партньори, ака-

демични институции, юридически лица с нестопанска цел, работещи в областта на регионалното развитие, спазвайки принципа за партньорство, което от своя страна гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на целия процес.

Осъществява се координация и взаимодействие между членовете на РСР, членовете на РКК и Секретариата на РСР. Подобро е взаимодействието с централните и териториалните структури на изпълнителната власт при изпълнението на решенията на РСР.

С проведените съвместни заседания на РСР и РКК е подобрена координацията между областите, общините, министерствата и социално-икономическите партньори за ефективно и ефикасно провеждане на държавната политика на територията на района, посредством адекватно планиране, изпълнение, наблюдение и оценка на стратегическите и планови документи на национално, регионално и местно ниво, касаещи регионалното развитие и опазването на околната среда в ЮЗР.

1.3. Наблюдение и оценка на изпълнението на РПР на ЮЗР

За целите на наблюдението на изпълнението на РПР на ЮЗР и на напредъка по отношение на приоритетите и стратегическите цели е подготвен набор от индикатори, част от плана. Системата за наблюдение следва да гарантира за събирането на необходимата информация, чрез което се извършва наблюдението и оценка на плана. Напредъкът в изпълнението на приоритетите и стратегическите цели се следи чрез информация, събирана и анализирана от регионални отдели на *Главна дирекция "Стратегическо планиране и програми за регионално развитие"*, въз основа на която те изготвят *Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПР*.

В съответствие с предвижданията на НСРР системата от индикатори за наблюдение и оценка на РПР на ЮЗР се състои от две основни групи индикатори – предварително установени в национални и европейски стратегически документи (Стратегия "Европа 2020", макроикономическите критерии към НСРР, глобалните цели за опазване и възстановяване на околната среда) и специфични индикатори за наблюдение на отделните приоритети на плана.

Съгласно констатациите на *Предварителната оценка на РПР на ЮЗР*, системата от индикатори за наблюдение и оценка е **добре разработена**. Посочените индикатори са свързани с националните и европейските стратегически цели, като също така отразяват

регионалното ниво на планиране. Предварителната оценката не коментира предложените целеви стойности по конкретни индикатори – както на ключовите, така и по специфичните индикатори.

Съгласно констатациите на *Междинната оценка на РПР на ЮЗР*, анализът на определените междинни и крайни цели на ключовите индикатори за изпълнение на РПР на ЮЗР показва, че е прилаган **сравнително консервативен подход** при определяне на целевите стойности на **ключовите индикатори, което се отразява и на степента на изпълнение на заложените цели.**

Разработена е система¹⁵ от **7 количествени индикатора**, заедно с технически паспорти към тях за измерване на напредъка на интеграция на глобалните проблеми на околната среда при прилагане на регионалната политика в България, включително при изпълнението на РПР на ниво 2. През септември 2013 г. МРРБ публикува *Актуализирани индикатори за напредъка по прилагането на Конвенциите от Рио. Липсват данни за следващите години, по които да може да бъде оценен напредъка по изпълнението на пет от седемте количествени индикатора*. За проследяването на два от тях – "Разходи за ДМА с екологично предназначение" и "Разходи за ДМА с екологично предназначение на човек от населението", могат да бъдат използвани данни, поддържани от НСИ¹⁶.

За нуждите на *Главна дирекция "Стратегическо планиране на регионалното развитие и административно-териториално устройство"*, МРРБ е разработен **"Индекс за регионална климатична сигурност"**¹⁷, чието предназначение е измерване и представяне на регионалното състояние, силните и слабите страни на регионите при интегрирането на въпросите, свързани с климатичните промени в процеса на планиране. В системата за наблюдение на РПР в България, не е налична информация за адаптиране и интегриране на **Индексът на регионална климатична сигурност**.

Към момента, НСИ не проследява на ниво NUTS2 целите 20/20/20 по отношение на климата и енергийното потребление, част от показателите за принос към Стратегията "Европа 2020". От тази гледна точка, РПР не определя източници на информация за

¹⁵По проект „Конвенциите на Рио”, финансиран от Българското правителство и Глобалния екологичен фонд <http://www.rioconventions.org/bg/Project-Information.html>

¹⁶НСИ поддържа информация за индикатор "Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) към края на годината по статистически зони, райони и области" с данни за периода 2010-2019 г.

¹⁷Като част от проект Региони за устойчива промяна, по програма INTERREG IVС на ЕС

проследяването им, като съответно напредъка по тяхното изпълнение не е регистриран в *Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПР*.

В *Становището по ЕО №5-2/2013 г. на РПР на ЮЗР за периода 2014-2020 г. на министъра на околната среда и водите* не са посочени допълнителни мерки и индикатори за наблюдението и контрол на въздействията върху околната среда при прилагането на РПР на ЮЗР 2014-2020 г.

Част от специфичните индикатори са дефинирани нееднозначно и/или за тяхното изпълнение е трудно да бъде събрана достоверна информация без да бъдат извършвани прекомерни разходи.

2. Ключови промени в политиката за интегрирано устойчиво развитие на национално ниво и на ниво ЕС и съответствието на РПР с тях

След приемането на РПР на ЮЗР 2014-2020, в политиката за интегрирано устойчиво развитие на национално ниво са направени следните ключови промени:

- в *Закона за регионалното развитие* са направени 7 изменения и допълнения¹⁸, две от които са съществени и имат отражение върху процеса на планиране и изпълнение на документите за стратегическо планиране на регионалното развитие;
- актуализирана е подзаконовата нормативна уредба – *Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие*¹⁹ (ППЗРР), приета е *Наредба за условията, реда и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на Националната концепция за пространствено развитие, регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 2 и регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 3 (области)*²⁰;
- приет е нов *Устройствен правилник на Министерството на регионалното развитие и благоустройството*²¹, с който е променена институционалната структура за управление на регионалното развитие, създадена е *Главна дирекция "Стратегическо планиране и програми за регионално развитие"*;

¹⁸ ДВ бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., бр. 22 от 2014 г., в сила от 11.03.2014 г., бр. 98 от 28.11.2014 г., в сила от 2014 г., бр. 9 от 2015 г., в сила от 3.02.2015 г., бр. 14 от 2015 г., **бр. 15 от 2016 г.**, **бр. 13 от 2017 г.**, и бр. 58 от 2017 г., в сила от 18.07.2017 г.

¹⁹ Приет с ПМС № 216 от 2.09.2008 г., обн., ДВ, бр. 80 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г., изм., бр. 93 от 2009 г., в сила от 24.11.2009 г., бр. 5 от 2010 г., бр. 97 от 2013 г., бр. 102 от 2014 г., в сила от 12.12.2014 г., **изм. и доп., бр. 50 от 2016 г.**

²⁰ приета с ПМС № 278 от 1.11.2016 г., обн., ДВ, бр. 88 от 2016 г., в сила от 8.11.2016 г.

²¹ обн., ДВ, бр. 68 от 2017 г., в сила от 22.08.2017 г.

→ на ниво ЕС *няма значими промени* в действащата правна и стратегическа рамка на политиката за сближаване;

Основните промени в ЗРР, направени през 2016 г.²² са свързани със системата за планиране на пространственото развитие, като променят и част от изискванията, свързани със съдържанието на РПР, както и със системата за наблюдение на изпълнението на политиката за регионално развитие.

С промените от 2016 г. в ЗРР, обхватът на системата за планиране на пространственото развитие е ограничен до национално и регионално равнище²³. Държавната политика за регионално развитие и структуроопределящите политики се провеждат съгласувано и във взаимодействие с *Националната концепция за пространствено развитие и регионалните схеми за пространствено развитие* (чл. 3, ал. 2 от ЗРР).

Промени са извършени в условията за определяне на *райони за целенасочена подкрепа от държавата* (РЦП), които се дефинират в *областните стратегии за развитие*²⁴. Обособените РЦП са **териториална основа за концентрация на ресурси за намаляване на вътрешнорегионалните различия** в степента на развитие на отделните общини и за **постигане на целите на държавната политика за регионално развитие**.

Измененията предвиждат териториалният обхват на РЦП да се определя, като се отчитат категориите на общините по реда на *Закона за административно-териториалното устройство на Република България* и техните географски характеристики по данни на *Българската академия на науките*. Тези промени предполагат **актуализация на областните стратегии за развитие**.

Промените в *системата за планиране на пространственото развитие* са свързани с разработването и актуализацията на система от документи за пространствено развитие на национално и регионално ниво, определящи стратегия за интегрирано пространствено развитие при отчитане на териториалния потенциал и принципите за балансирано устойчиво развитие²⁵.

²² ДВ, бр. 15 от 2016 г.

²³ чл. 1, ал. 2

²⁴ чл. 5, 6 и 7 от ЗРР

²⁵ Глава Втора "а" от ЗРР

С допълнения в ЗРР през 2018 г. в системата от документи за планиране на пространственото развитие е включен и *Морския пространствен план на Република България*, който планира пространственото развитие и интегрираното управление на дейностите по използване на морските пространства на страната за постигане на устойчиво развитие на Черноморския район, устойчив растеж на морската икономика и устойчиво използване на природните ресурси²⁶. Предвидено е секторните стратегически документи на национално и регионално равнище да бъдат разработвани и в съответствие с *Морския пространствен план*²⁷.

Посочените документи се намират в йерархична съподчиненост и се разработват за срок до 15 години с изключение на елементите на техническата инфраструктура в тях, които се планират за период до 30 години. Секторните стратегически документи на национално и регионално равнище се разработват в съответствие с действащите документи от системата за планиране на пространственото развитие. Условието, редът и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на концепцията и схемите за пространствено развитие по се определят с **наредба**, приета от Министерския съвет по предложение на министъра на регионалното развитие и благоустройството. С приетата *Наредба*²⁸ не са указани срокове, в които следва да бъдат изготвени *Регионалните схеми за пространствено развитие на район от ниво 2*, в съответствие с които следва да бъдат разработени (приведени в съответствие) РПР..

От системата документи за пространствено развитие, дефинирани в ЗРР е разработена и приета само *Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025*²⁹. Към момента на приемането на НСРР и РПР, както и до края на 2019 г., не са разработени и приети с *Регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 2*, като с измененията от началото на 2020 г. последните са отпаднали от документите на системата за планиране.

Съдържанието на НСРР е **допълнено с един нов компонент**: насоки за подпомагане на градовете от йерархизираната система от градове-центрове на национално и реги-

²⁶ Чл. 7а, ал.4 от ЗРР

²⁷ Чл. 7а, ал.5 от ЗРР

²⁸ Наредба за условията, реда и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на Националната концепция за пространствено развитие, регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 2 и регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 3 (области), приета с ПМС № 278 от 1.11.2016 г., обн., ДВ, бр. 88 от 2016 г., сила от 8.11.2016 г.

²⁹ приета с Протокол № 47.61 на Министерския съвет от 19.12.2012 г.

онално равнище в съответствие със *Стратегията за пространствено развитие* на страната.

Съдържанието на РПР е допълнено с три нови компонента, чието естество предполага актуализация на РПР, но такава не е извършвана, а допълненията са отчетени по подходящ начин.

В периода 2018-2019 г. са разработени варианти и са проведени консултации за промяна в обхвата на районите от ниво 2 (NUTS 2)³⁰, вкл. и е подготвен и публикуван за консултации проект на ЗИД на ЗРР³¹. Предвидените промени са аргументирани с необходимостта от по-устойчив във времето териториален обхват на районите от ниво 2 по отношение на броя на населението в тях и осигуряването на съответствие с нормативната рамка на ЕС - Регламент (ЕО) 1059/2003 за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS).

През април 2019 г. акцент е поставен върху разработването на нова система от стратегически и планови документи, която да предостави възможност процесите да се изпълняват в максимална близост до регионите и общините, като отчитат нуждите и възможностите им.

В резултат, през март 2020 г. в ЗРР са приети изменения и допълнения, които предвиждат промени в системата на планиране и прилагане на политиката за регионално развитие в следващия програмен период. Обхватът на регионите за развитие остават в досегашния си вид. Целенасочените райони за подкрепа или начина за тяхното определяне вече не са дефинирани в закона, като не се предвижда и изричното им определяне. Изцяло е отменена частта, свързана с планирането на пространственото развитие, като неговите елементи са станали интегрална част от системата документи за стратегическо планиране на регионалното развитие. Не се предвижда изготвяне на областни стратегии за развитие.

Съществени са и промените в системата за управление на регионалното развитие, които следва да бъдат отчетени при подготовката на стратегическите документи на регионално ниво за периода 2021-2027.

³⁰ <http://strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=3264>

³¹ <http://strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=3793>

При подготовката на новия планов период следва да бъдат отчетени и Актуализираната *Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025*, както и първите проекти на изготвените стратегически документи и оперативни програми.

Към настоящия момент е изготвен проект на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Югозападния регион. Изготвена е Националната програма за развитие: България 2030³², така и оперативните програми за програмния период 2021-2027 г., чиито варианти са представени на ЕК и са стартирали консултации по обхвата на целите на политиката, приоритетите, избраните специфични цели и примерни действия.

Направените промени не оказват въздействие върху процесите на изпълнение, наблюдение и контрол на оценявания РПР на ЮЗР 2014-2020 г.

На ниво ЕС *не са извършвани значими промени* в действащата правна и стратегическа рамка на политиката за сближаване за периода 2014-2020 г.

3. Постигнати резултати от изпълнението на РПР по физически и финансови индикатори

Резултатите от изпълнението на РПР на ЮЗР по физически и финансови индикатори са оценени въз основа на последни налични данни (основно за периода 2014-2020 г. за физическите и към 15 юли 2021 г. за финансовите индикатори).

3.1. Специфични/физически индикатори

Оценката на постигнатите резултати е изготвена с помощта на индекс, отразяващ степента на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори за изминалото време за всеки от приоритетите на РПР на ЮЗР. Индексът на изпълнение се групира в петстепенна оценъчна скала. Процентното изпълнение за съставяне на оценките по скала се изчислява спрямо постигнатите резултати за специфичните индикатори, отчитащи физически величини за 2020 г. За специфичните индикатори, за които е налична статистическа информация, изпълнението се оценява спрямо постигнатите резултати за 2019 г.

Като показател за изпълнение на приоритет по скала е използвана средноаритметичната, закръглена стойност на постигнатото изменение на специфичните индикато-

³² приет с Протокол № 67.25 на Министерския съвет от 02.12.2020 г.

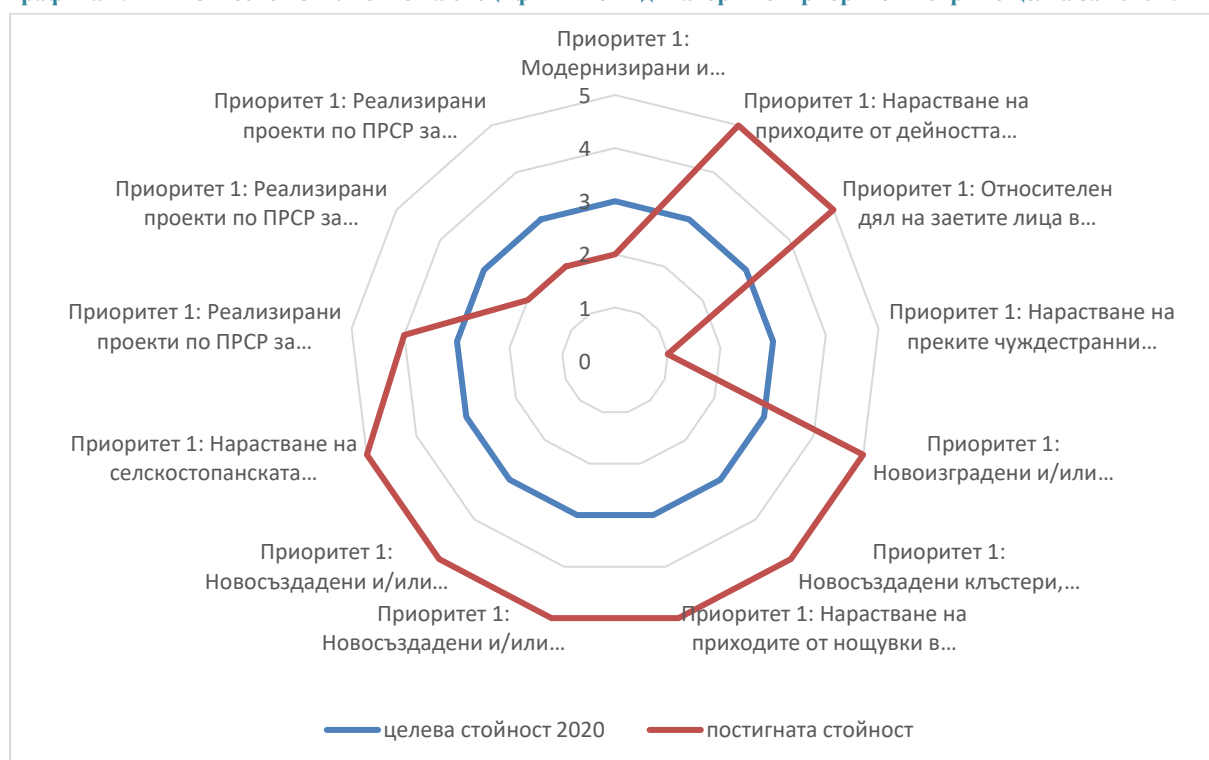
рите за изпълнение по избрания приоритет и посочената скала (при равни тегла на специфичните индикатори).

таблица 5. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Приоритет 1

Приоритет 1: Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика		
Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Модернизирани и технологично обновени предприятия, брой	2 ↑	задоволителен напредък
Нарастване на приходите от дейността на микро, малките и средни предприятия, %	5 ↑	напредък значително над планирания
Относителен дял на заетите лица в МСП спрямо общия им брой в страната, %	5 ↑	напредък значително над планирания
Нарастване на преките чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия, %	1 ↗	ограничен напредък
Новоизградени и/или обновени технологични паркове, технологични центрове и бизнес-инкубатори, брой	5 ↑	напредък значително над планирания
Новосъздадени кълстери, брой	5 ↑	напредък значително над планирания
Нарастване на приходите от нощувки в средствата за подслон и местата за настаняване, %	5 ↑ ³³	напредък значително над планирания
Новосъздадени и/или маркетирани туристически продукти и дестинации, брой	5 ↑	напредък значително над планирания
Новосъздадени и/или подобрени туристически атракции, брой	5 ↑	напредък значително над планирания
Нарастване на селскостопанската продукция, %	5 ↑	напредък значително над планирания
Реализирани проекти по ПРСР за създаване на стопанства от млади фермери, брой	4 ↗	напредък над планирания
Реализирани проекти по ПРСР за модернизирани и реструктурирани на земеделски стопанства, брой	2 ↑	задоволителен напредък
Реализирани проекти по ПРСР за създаване и подпомагане на микропредприятия, брой	2 ↑	задоволителен напредък

³³ Постигнатият напредък за 2019 г. е оценен като напредък, значително над планирания. Covid-19 оказва влияние върху постигнатата през 2020 г. стойност на индикатора, като напредъкът за 2020 г. е без напредък

графика 2. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по Приоритет 1 спрямо целта за 2020 г.

Източник: НСИ, ИСУН2020, Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПП на ЮЗР, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.

таблица 6. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Приоритет 2

Приоритет 2: Развитие на техническата инфраструктура		
Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Дължина на новоизградени и/или реконструирани автомагистрали и пътища от I клас, км	4 ↗	напредък над планирания
Дължина на рехабилитирани/реконструирани пътища от II и III клас, км	5 ↑	напредък значително над планирания
Население с подобрен транспортен достъп, %	2 ↑	задоволителен напредък
Дял на домакинствата с широколентов достъп до Интернет, %	3 →	планиран напредък
Реализирани проекти по ОПОС и ПРСР за изграждане и реконструкция на ВиК инфраструктура, брой	1 ↗	ограничен напредък
Дял на населението, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води, %	1 ↗	ограничен напредък
Новоизградени регионални системи за управление на отпадъците, брой	5 ↑	напредък значително над планирания

графика 3. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по Приоритет 2 спрямо целта за 2020 г.

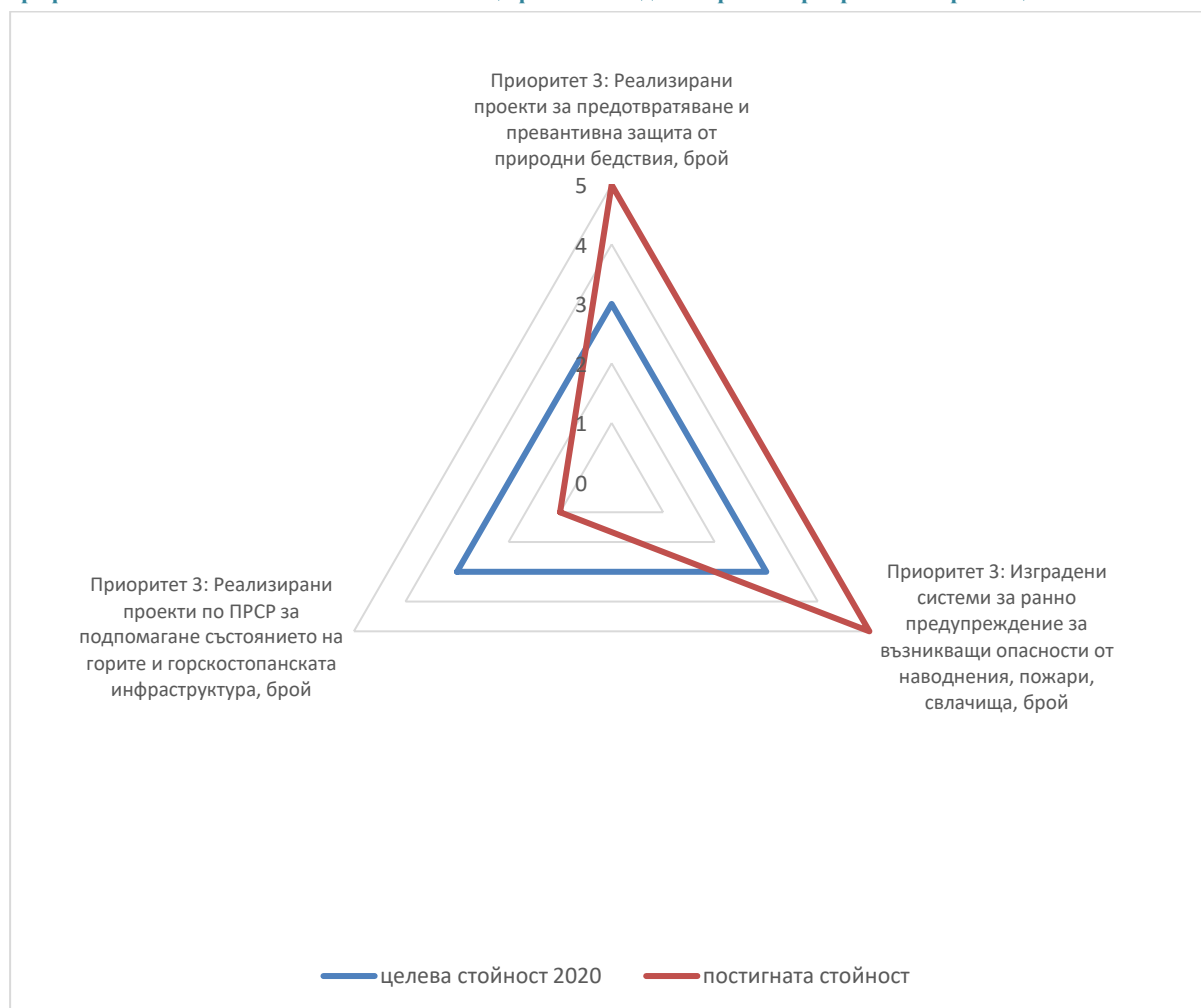

Източник: НСИ, ИСУН2020, Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПП на ЮЗР, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.

таблица 7. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Приоритет 3

Приоритет 3: Опазване и подобряване на околната среда		
Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Реализирани проекти за предотвратяване и превантивна защита от природни бедствия, брой	5 ↑	напредък значително над планирания
Изградени системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, пожари, свлачища, брой	5 ↑	напредък значително над планирания
Реализирани проекти по ПРСР за подпомагане състоянието на горите и горскостопанската инфраструктура, брой	1 ↗	ограничен напредък

графика 4. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по Приоритет 3 спрямо целта за 2020 г.

Източник: НСИ, ИСУН2020, Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПП на ЮЗР, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.

таблица 8. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Приоритет 4

Приоритет 4: Повишаване конкурентоспособността на човешките ресурси и подобряване качествата на урбанизираната среда		
Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Рехабилитирани образователни заведения, брой	5 ↑	напредък значително над планирания
Рехабилитирани здравни заведения и заведения за социални услуги, брой	5 ↑	напредък значително над планирания
Реконструирани сгради и обекти на културата, брой	5 ↑	напредък значително над планирания
Изградени и реконструирани обекти на инфраструктурата за професионален спорт и спорт в свободното време, брой	5 ↑	напредък значително над планирания
Реализирани проекти за създаване/обновяване на зелени площи в градските райони, брой	5 ↑	напредък значително над планирания

Приоритет 4: Повишаване конкурентоспособността на човешките ресурси и подобряване качествата на урбанизираната среда

Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Реализирани проекти за подобряване качеството на средата и живота в селските райони, брой	5 ↑	напредък значително над планирания
Реализирани проекти за развитие на градски транспорт, брой	5 ↑	напредък значително над планирания
Реализирани проекти за подобряване на енергийната ефективност на жилищни и публични сгради, брой	5 ↑	напредък значително над планирания

графика 5. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по Приоритет 4 спрямо целта за 2020 г.

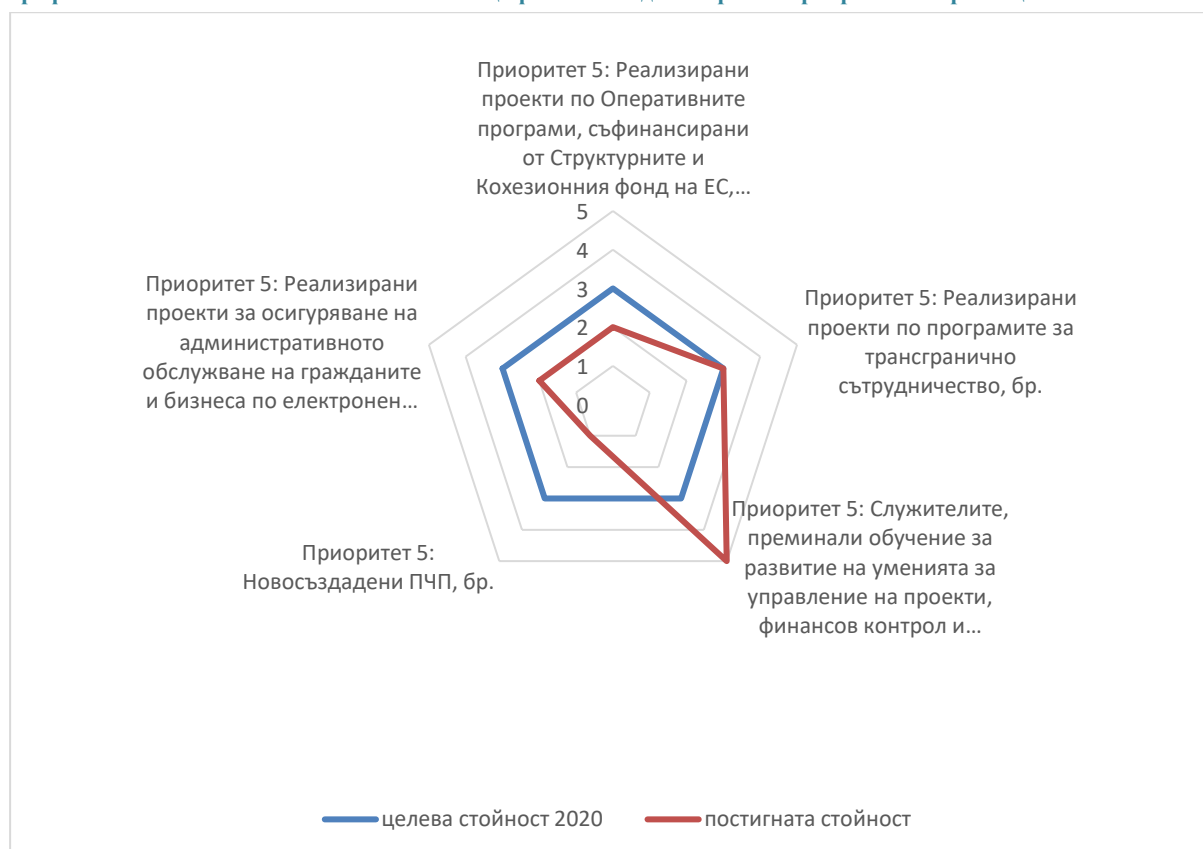

Източник: НСИ, ИСУН2020, Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮЗР, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.

таблица 9. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Приоритет 5

Приоритет 5: Укрепване на административния капацитет и развитие на сътрудничеството		
Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Реализирани проекти по Оперативните програми, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фонд на ЕС, бр.	2 ↑	задоволителен напредък
Реализирани проекти по програмите за трансгранично сътрудничество, бр.	3 →	планиран напредък
Служителите, преминали обучение за развитие на уменията за управление на проекти, финансов контрол и прилагане на интегрирани системи за развитие, бр.	5 ↑	напредък значително над планирания
Новосъздадени ПЧП, бр.	1 ↗	ограничен напредък
Реализирани проекти за осигуряване на административното обслужване на гражданите и бизнеса по електронен път, бр.	2 ↑	задоволителен напредък

графика 6. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по Приоритет 5 спрямо целта за 2020 г.

Източник: НСИ, ИСУН2020, Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮЗР, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.

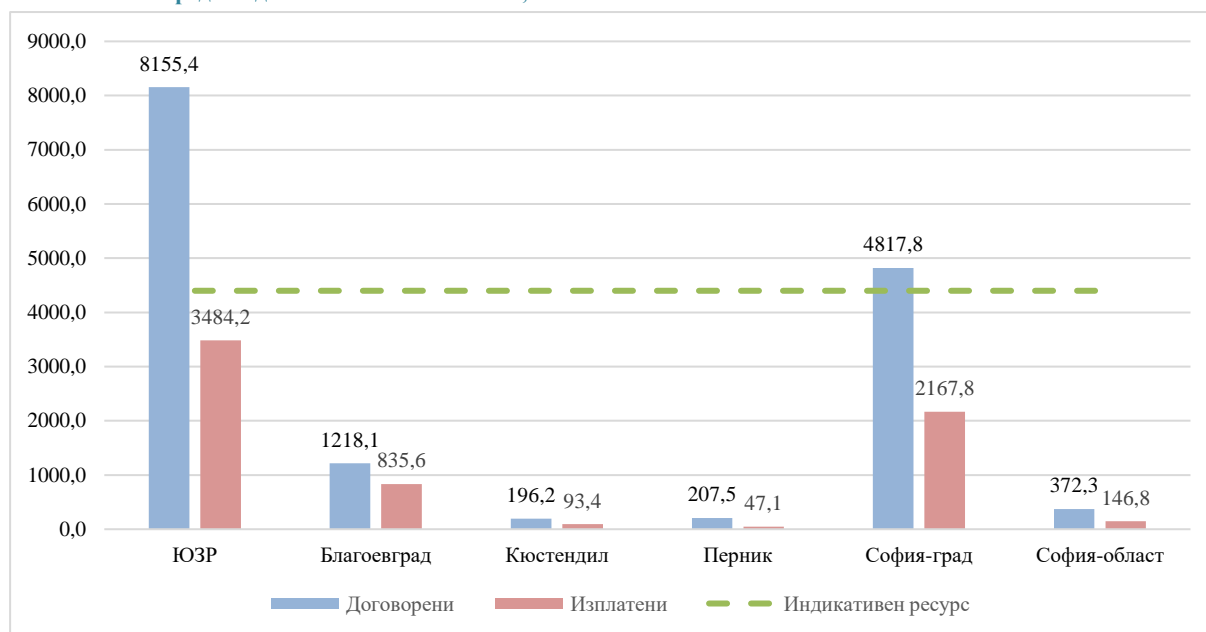
Целевите стойности за 2020 г. за значителен брой от специфичните индикатори са постигнати в съответствие с планираното, над планираното или значително над него. За част от индикаторите още към 2015 г. са постигнати и целевите стойности за 2020. Из-

цяло, значително над планираното, са постигнати целите на специфичните индикатори по Приоритет 5.

3.2. Финансови индикатори

Оценено е съответствието на договорените средства по програмите, финансирани от фондовете на ЕС с планираните необходими финансови ресурси за изпълнението на РПР на ЮЗР.

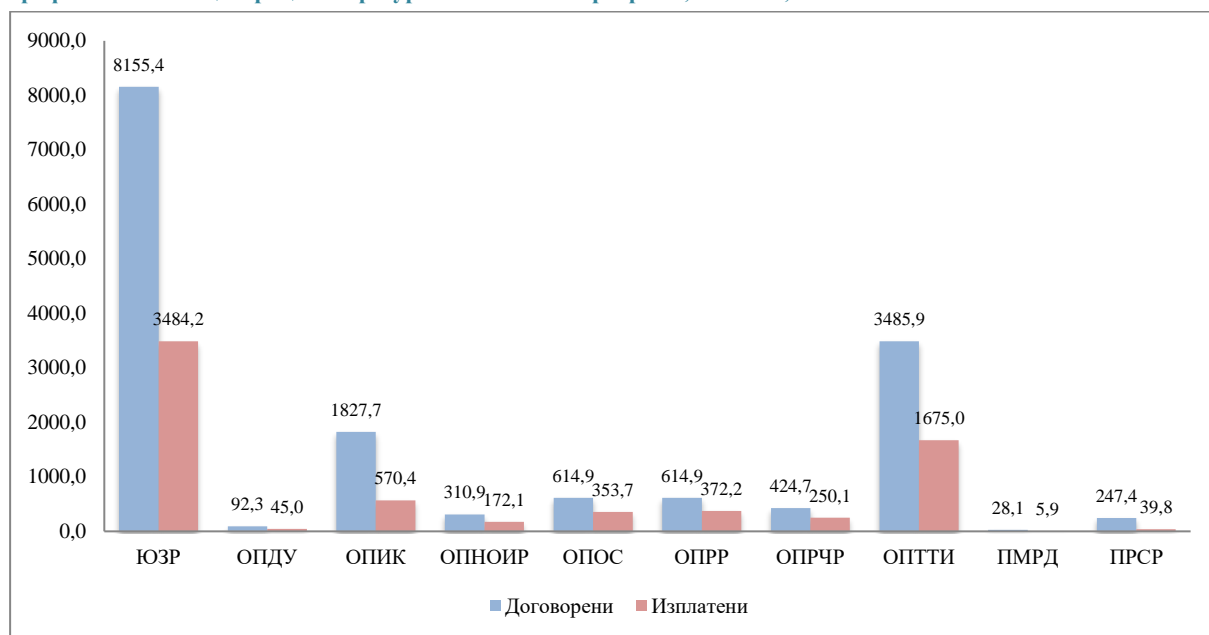
графика 7. Договорени и изплатените средства (ОП и ПРСР) общо и по области и сравнение с предвижданията на РПР на ЮЗР, юли 2021³⁴

Източник: ИСУН2020, 15 юли 2021 г.

³⁴ Общата размер на договорените/изплатените суми за цели район е по-висок от сбора по области, поради наличието на проекти, изпълнявани на територията на повече от една област в района

графика 8. Концентрация на ресурси в ЮЗР – по програми, млн. лв., юли 2021

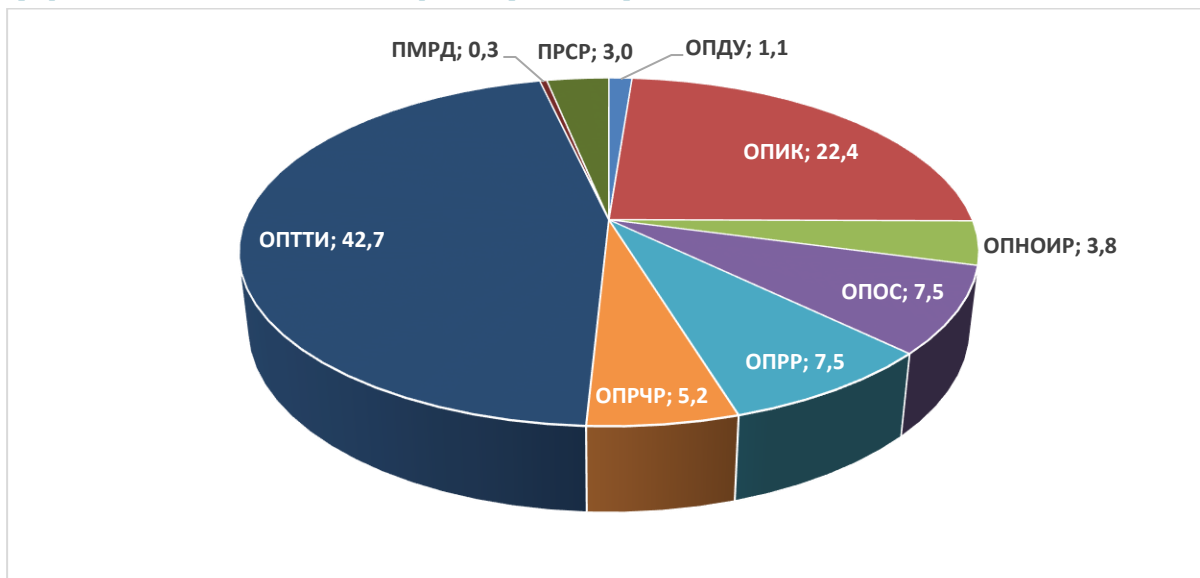

Източник: ИСУН2020, 15 юли 2021 г.

Към юли 2021 г. договорените средства по програми, финансирани от фондовете на ЕС **надхвърлят** с 85,4% планираните индикативни финансови ресурси за осъществяване на целите на РПР на ЮЗР за периода 2014-2020 г., а сумата на изплатените средства е 79,2% от планираните индикативни финансови ресурси до 2020 г. Частните средства в това договорено финансиране са близо 755,6 млн. лв. (683,9 млн. лв. – ОПИК и ОПРЧР, 61,9 млн. лв. по ПРСР и 9,9 млн. лв. по ПМДР). Следва да се отчете, че високият размер на частните средства в района се дължат и на изпълнението на проект „Изграждане на междусистемна газова връзка Гърция – България“, при който частното финансиране надхвърля 483 млн. лв. Предвид възможното договаряне на средства по оперативните програми до края на 2022 г. и възможно изплащане на средства за допустими разходи до края на 2023 г., както и приносът на националното публично участие – национален и местни бюджети, е налице възможност за нарастване на инвестиционния финансов ресурс.

Делът на договорените в ЮЗР средства по области е разпределен по следния начин: София-град – 59,1%, Благоевград – 14,9%, София-област – 4,6%, Перник – 2,5%, Кюстендил – 2,4%. Разпределението на дела на средствата, които са изплатени (от общата сума на договорените в ЮЗР) е съответно София-град – 26,6%, Благоевград – 10,2%, София-област – 1,8%, Перник – 0,6%, Кюстендил – 1,2%

графика 9. Основни източници на финансиране на мерките за изпълнение на РПР на ЮЗР

Източник: ИСУН2020, 15 юли 2021 г.

Основен дял във финансирането на мерките за изпълнение на РПР на ЮЗР към момента на последващата оценка имат ОПТИ (42,7%), ОПИК (22,4%), ОПРР (8,3%), ОПРЧР и ОПОС (7,5%). Високият дял на ОПТИ се дължи на инвестициите в разширение на метрото в град София, а на ОПИК на изграждане на газовия интерконектор България-Гърция.

4. Степен на постигане на целите на РПР на ЮЗР

Напредъкът по изпълнение на отделните приоритети на РПР на ЮЗР е оценен въз основа на постигане целите на съответните специфични индикатори. Степента на постигане на стратегическата цел е оценена въз основа на напредъка по приоритети. В допълнение е оценен и приноса на изпълнението на плана към постигане на показателите по Европа 2020.

4.1. Приоритет 1: Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика

Изпълнението на *Приоритет 1* е свързано с прилагане на мерки за повишаване конкурентоспособността и постигане на ускорен растеж на икономиката на ЮЗР. Фокус е поставен върху инвестициите и приложение на иновации в икономиката, туризма и селското стопанства, като фактор за развитието.

Прегледът на мерките, реализирани по приоритетите на *Приоритет 1* показва, че е налице напредък по изпълнението на мерките и по приоритета.

таблица 10. Степен на изпълнение на Приоритет 1, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

	Средно за приоритет	Средно за приоритет – скала	Средно за приоритет
Приоритет 1: Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика	3,5	4 ↗	4 ↗

Постигнат е напредък над планирания по реализацията на мерките, чрез които се реализира *Приоритет 1*, чрез което е постигнат и напредък над планирания по самия приоритет. Задоволителен напредък е постигнат по отношение на модернизирването и технологичното обновление на МСП и модернизирване и реструктуриране на земеделски стопанства и МСП. Ограничен е напредъка по отношение нарастването на преките чуждестранни инвестиции.

4.2. Приоритет 2: Развитие на техническата инфраструктура

Приоритет 2 предвижда развитие на техническата инфраструктура, свързана с транспорт, комуникации и околна среда.

Прегледът на мерките, реализирани по приоритетите на *Приоритет 2* показва, че е налице напредък по изпълнението на всички мерки по приоритета.

таблица 11. Степен на изпълнение на Приоритет 2, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

	Средно за приоритет	Средно за приоритет – скала	Средно за приоритет
Приоритет 2: Развитие на техническата инфраструктура	3,0	3 →	3 →

По Приоритет 2 е постигнат планирания напредък. Значително над планирания напредък е постигнат в областта на транспортната инфраструктура. Въпреки това остава ограничен напредък по отношение дела на население с подобрен транспортен достъп. Ограничен напредък е постигнат в областта на инфраструктурата за опазване на околната среда.

4.3. Приоритет 3: Опазване и подобряване на околната среда

Реализирането на *Приоритет 3* е свързано с мерки на предотвратяване и превантивна защита от природни бедствия и ранно предупреждение, както и развитие на горския сектор. Прегледът на мерките, реализирани по приоритетите на *Приоритет 3* показва, че е налице силно ограничен напредък по изпълнението на мерките и по трите области.

таблица 12. Степен на изпълнение Приоритет 3, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

	Средно за приоритет	Средно за приоритет – скала	Средно за приоритет
Приоритет 3: Опазване и подобряване на околната среда	3,7	4 ↗	4 ↗

Изпълнението на мерките по *Приоритет 3* се характеризира с **напредък над планирания**, дължащ се на реализация на проекти за предотвратяване и превантивна защита от природни бедствия и изграждане на системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, пожари, свлачища. Ограничен напредък е постигнат в подпомагане състоянието на горите и горскостопанската инфраструктура.

4.4. Приоритет 4: Повишаване конкурентоспособността на човешките ресурси и подобряване качествата на урбанизираната среда

Реализирането на *Приоритет 4* е свързано с осъществяването на мерки за подобряване повишаване конкурентоспособността на човешките ресурси и подобряване качествата на урбанизираната среда. Прегледът на мерките, реализирани по приоритетите на *Приоритет 4* показва, че е налице напредък с различна степен по изпълнението на мерките по приоритета.

таблица 13. Степен на изпълнение на Приоритет 4, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

	Средно за приоритет	Средно за приоритет – скала	Средно за приоритет
Приоритет 4: Повишаване конкурентоспособността на човешките ресурси и подобряване качествата на урбанизираната среда	5	5 ↑	5 ↑

Изпълнението на мерките по Приоритет 4 се характеризира с **напредък значително над планираното**, като е отчетен изразен **напредък** в изпълнението на всички мерки, свързани с рехабилитация на образователни заведения, здравни заведения и заведения за социални услуги, обекти на инфраструктурата за професионален спорт и спорт в свободното време, проекти за подобряване на енергийната ефективност на жилищни и публични сгради, мерки за подобряване качеството на средата и живота в селските райони.

4.5. Приоритет 5: Укрепване на административния капацитет и развитие на сътрудничеството

Реализирането на *Приоритет 5* е свързано с осъществяването на мерки за укрепване на административния капацитет и развитие на сътрудничеството. Прегледът на мерките, реализирани по приоритетите на *Приоритет 4* показва, че е налице напредък с различна степен по изпълнението на мерките по приоритета.

таблица 14. Степен на изпълнение на Приоритет 5, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

	Средно за приоритет	Средно за приоритет – скала	Средно за приоритет
Приоритет 5: Укрепване на административния капацитет и развитие на сътрудничеството	2,6	3 →	3 →

Изпълнението на мерките по Приоритет 5 се характеризира с напредък според планираното. Задоволителен и ограничен напредък е реализиран по мерките, свързани с въвеждане на административно електронно обслужване на гражданите и бизнеса и прилагане подхода на публично-частното партньорство.

5. Оценка на степента на постигане на глобалните екологични цели по проблемите, свързани с адаптирането на районите към изменението на климата в процеса на изпълнение на РПР на ЮЗР (2014-2020 г.)

РПР на ЮЗР (2014-2020 г.) определя осем индикатора за наблюдение и оценка на степента на постигане на глобалните екологични цели по проблемите, свързани с адаптирането на районите към изменението на климата. За част от индикаторите не е налична информация на ниво NUTS2.

РПР на ЮЗР 2014-2020 г. посочва като изходна стойност за показателя **относителен дял на антропогенно натоварените територии** (инфраструктура, селища, промишлени обекти) дела на урбанизираните територии в ЮЗР – 4,54%, като за 2020 г. е определена целева стойност от 5,5%. Информацията за най-близкия до извършваната оценка период³⁵ разкрива, че урбанизираните територии в ЮЗР са 4,42% при среден дял за страната (4,61%)³⁶. Постигнатата стойност е под поставената цел 2020.

Според географски слой „Корине-земно покритие 2018“³⁷, за ЮЗР **съотношението между горските, земеделските и урбанизираните територии е:**

- Горски – 64,03 %
- Земеделски – 31,09 %
- Урбанизирани – 4,42 %

В периода 2010-2019 г. се наблюдава незначително увеличение на земеделските територии.

Данни за **емисиите на парникови газове на човек от населението** са налични на национално ниво, като за 2019 г. са 8,0 тона CO₂ – еквивалент.³⁸ В периода 2006-2019 г. индикаторът на национално ниво намалява с 3,6%. Следвайки сходна тенденция, индикаторът на регионално ниво в ЮЗР намалява до стойности над поставената цел 2020.

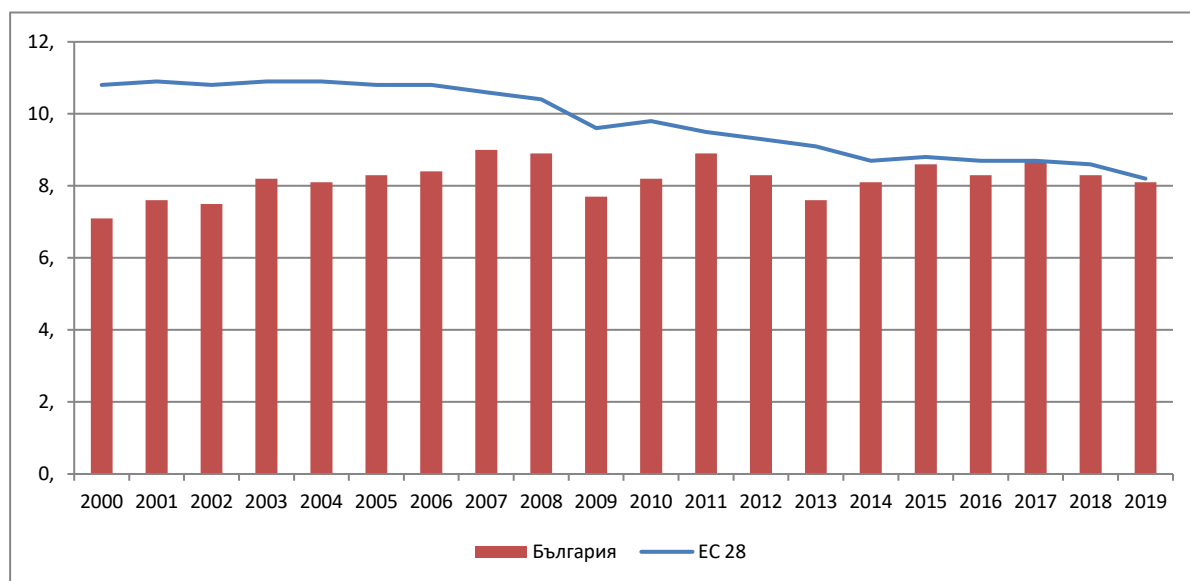
³⁵ Годишен доклад за изпълнение на РПР на ЮЗР за 2020 г.

³⁶ ИАОС, <http://eea.government.bg/bg/soer/2018/land-use/zemepolzvane>

³⁷ проект CORINE Landcover, 2018 г., географски слой „Корине-земно покритие 2018“, Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС)

³⁸ NATIONAL INVENTORY REPORT 2021 GREENHOUSE GAS EMISSIONS IN BULGARIA1988-2019

графика 10 Емисии на парникови газове на жител от населението, тона CO₂ - еквивалент

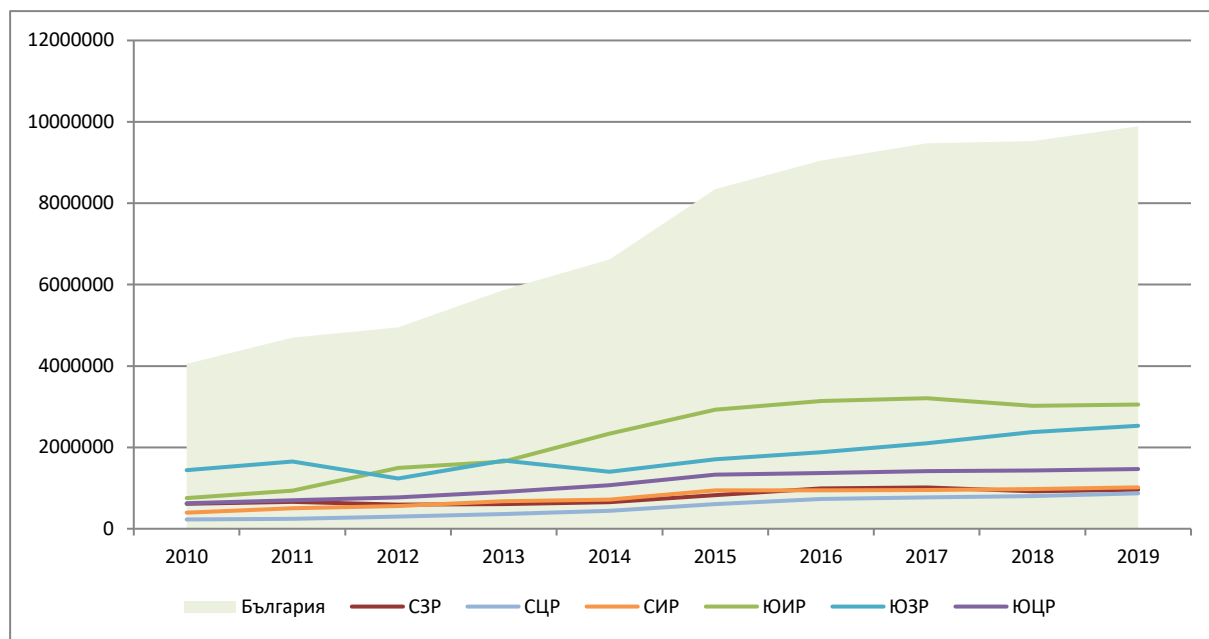

Източник: Евростат

В периода 2010-2019 г. **наличността на дълготрайни материални активи с екологично предназначение** в ЮЗР се увеличават със 76%, като районът се нарежда на второ място (след ЮИР) от районите от ниво 2 с дял (26%) от стойността за страната към 2019 г.

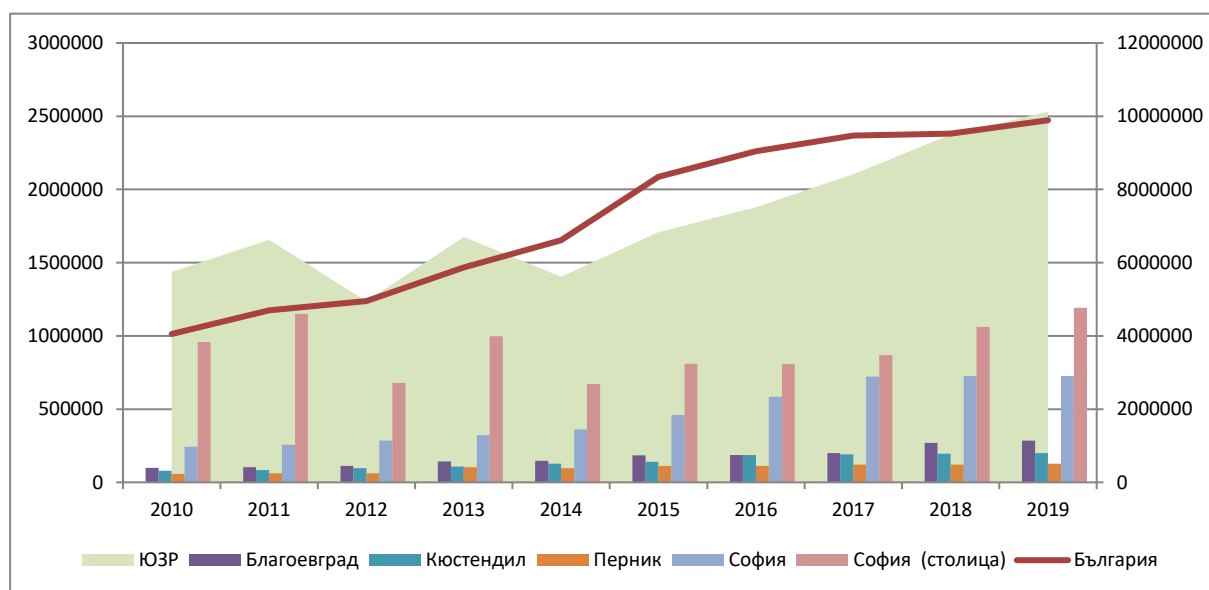
Във вътрешнорегионален аспект през 2019 г. най-голям дял дълготрайни материални активи с екологично предназначение от общите за района са концентрирани в област София (столица) (47%) и област София (29%).

графика 11 Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) към края на годината по райони, 2010-2019 г., хил. лв.

Източник: НСИ

графика 12 Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) към края на годината по области в ЮЗР, 2010-2019 г., хил. лв.

Източник: НСИ

НСИ представя данни за индикаторите **Данни за индикаторите разходи за ДМА с екологично предназначение и разходи за ДМА с екологично предназначение на човек от населението** за 2019 г. на национално ниво (няма представителност на ниво район). Разходи за дълготрайни материални активи с екологично предназначение в

страната през 2019 г. са - 2308,05 млн., като разходите за опазване на околната среда на човек от населението са 330,8 лв.

Данните за дял от територията със силна и много силна податливост на ерозия (потенциален риск от ерозия) са получени въз основа на Американския ГИС-модел USLE за изчисление на риска от ерозия, който е пригоден за българските условия от института по почвознание „Никола Пушкарров“ и се генерира на базата на ежедневни плювиографни записи от станциите за интензивни валежи, които ИАОС получава от НИМХ - БАН. През 2019 г. 43,78%³⁹ от територията на ЮЗР е с много силна податливост на ерозия, а 6,29% е със силна податливост на ерозия .

Наличните данни за индикатора **Регионален индекс за климатична сигурност**⁴⁰ са актуални към 2008 г., като актуални данни към 2019 г. не са публикувани.

Наличните данни за индикатора **Инсталирани мощности за производство на електроенергия от възобновяеми източници, MW**⁴¹ (2019 и 2020 г.) не позволяват оценка на постигнатата стойност с поставената цел 2020.

³⁹ Годишен доклад за изпълнение на РПП на ЮЗР за 2020 г.

⁴⁰ Разработен по проект „Региони за устойчива промяна“ (“Regions for sustainable change”, RSC 0301R1) по програма INTERREG IVC на ЕС

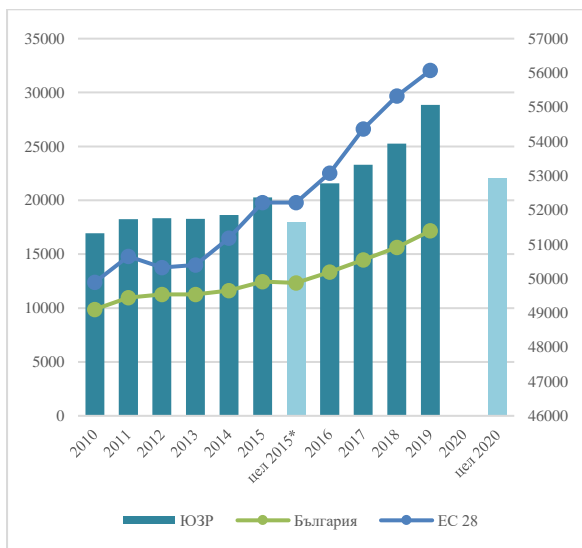
⁴¹ АУЕР, „Анализ на изпълнението на общинските краткосрочни и дългосрочни програми за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива през 2020 година по региони за икономическо планиране в България“

6. Оценка на устойчивостта на постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮЗР 2014-2020 г. от гледна точка на избрани икономически, социални и екологични показатели

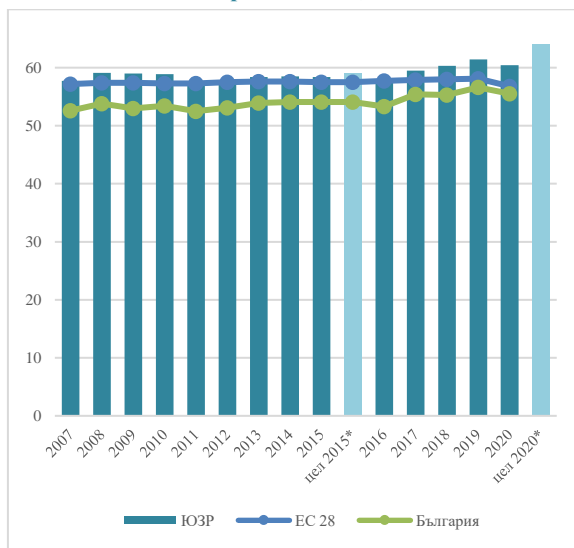
Динамиката в развитието на стойностите на ключовите национални показатели е в основата на оценката на устойчивостта на постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮЗР 2014-2020 г. Разглеждането на постигнатото в периода в сравнителен план – с останалите райони от ниво 2 и средните стойности за страната представя тенденциите в общото развитие на ЮЗР и в каква степен постигнатите резултати могат да бъдат устойчиви в периода след 2020 г.

Достигнатото ниво на показателя *БВП на човек от населението (лв.)* през 2019 г. надхвърля поставената целева стойност (22 000 лв.), като целта е постигната още през 2017 г. Потвърждава се предвиждането в междинната оценка, че потенциалът за достигане на цел 2020 е значителен. **Ръстът спрямо базовата 2010 г. е 74,5%, което го нарежда на четвърто място по напредък сред българските региони. В същото време ЮЗР е двигателят на растежа сред тях.** В резултат, за периода 2014-2019 г. стойността му нараства с **3,3% от БВП на национално ниво, като заедно с ЮЦР са двата района, които регистрират растеж.** Значим растеж на годишна база се наблюдава за 2019 спрямо 2018 г. Сравнението със стойностите на останалите райони от ниво 2, показва, че не са налице промени – **ЮЗР формира около половината от националния БВП** – над 48% през периода 2015-2018 г. и 50,5% през 2018 г. Динамиката на развитието на показателя може да бъде определена като стабилна и ограничено нарастваща в периода 2014-2019. Предизвиканият от кризата Covid-19 икономически стрес вероятно ще доведе до намаляване на стойността на показателя за 2020 г. В краткосрочен план може да бъде очаквана положителна промяна в резултат на технически корекции, дължащи се на резултатите от Националното преброяване на населението през 2021 г. и очакваното намаление на населението на ЮЗР.

+графика 13. БВП на глава от населението за ЮЗР, България и ЕС 28, 2010-2019 г., лв.

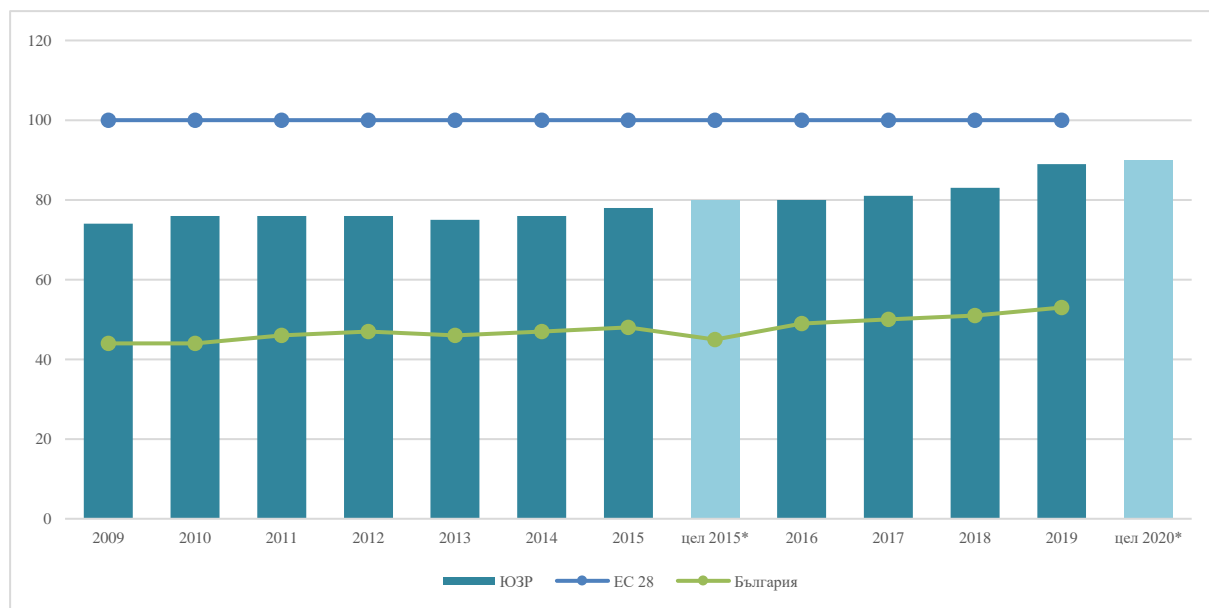
графика 14. Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години за ЮЗР, България и ЕС 28, 2007-2020 г.

Коефициентът на икономическа активност (15+) е динамичен в целия период, през 2015 г. достига 58,4% като не достига до междинната целева стойност на индикатора (59%). Въпреки, че през целия период активността е значително по-висока от средното за страната, като е сравнима и малко по-висока от средната за ЕС, през 2020 г. достига 60,4%, но не достига поставената цел 2020 (64%). Сравнението със стойностите на останалите райони от ниво 2, показва, че през целия период **икономическата активност в ЮЗР е с между 4 и 5 процентни пункта по-висока от следващия го район, както и от средното за страната.**

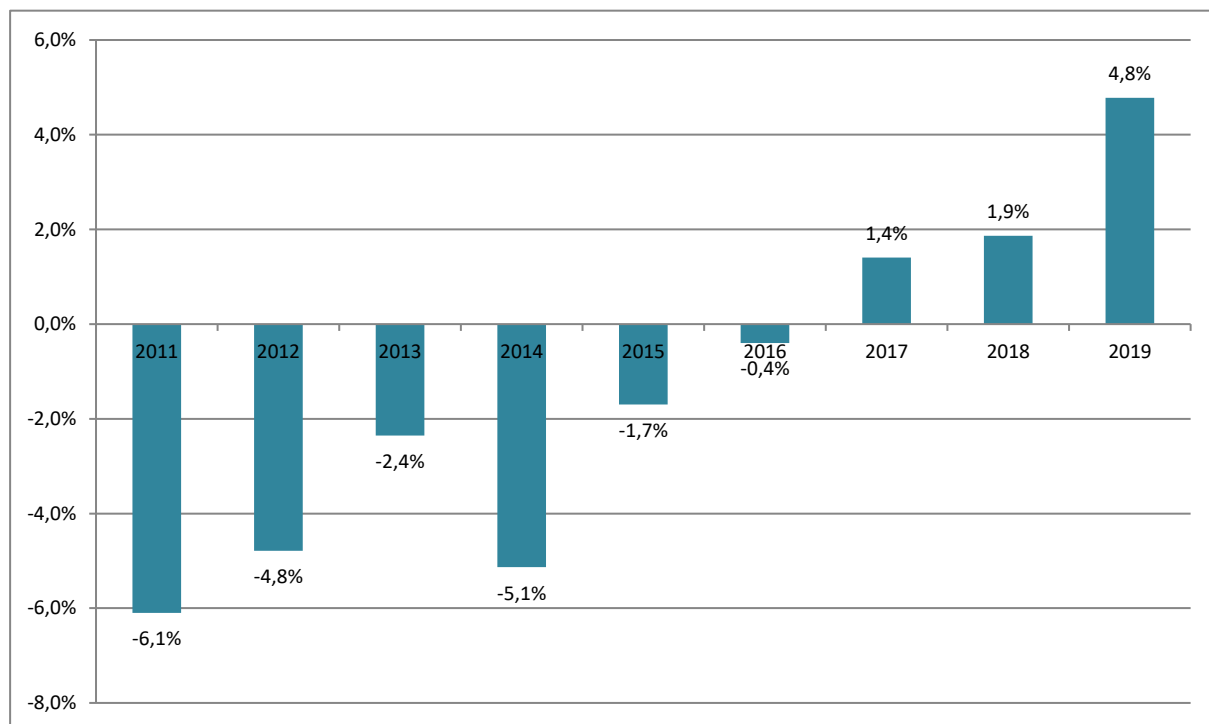
ЮЗР е регионът, който в най-голяма степен успява да постигне заложената цел 2020 за „*дял на БВП на човек от населението в СПС от средната стойност на ЕС*“ – през 2019 г. постига **89% дял на БВП на човек от населението от средната стойност на ЕС 28** при поставена цел 2020 от 90%. ЮЗР е единствения район в страната, който е извън групата на българските райони, формирана в „опашката“ на класацията по този показател.

графика 15. Дял на БВП на човек от населението в стандарт на покупателната способност (СПС) от средната стойност на ЕС 27 - %

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

графика 16. Нарастване на годишна база на преките чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия в ЮЗР, %

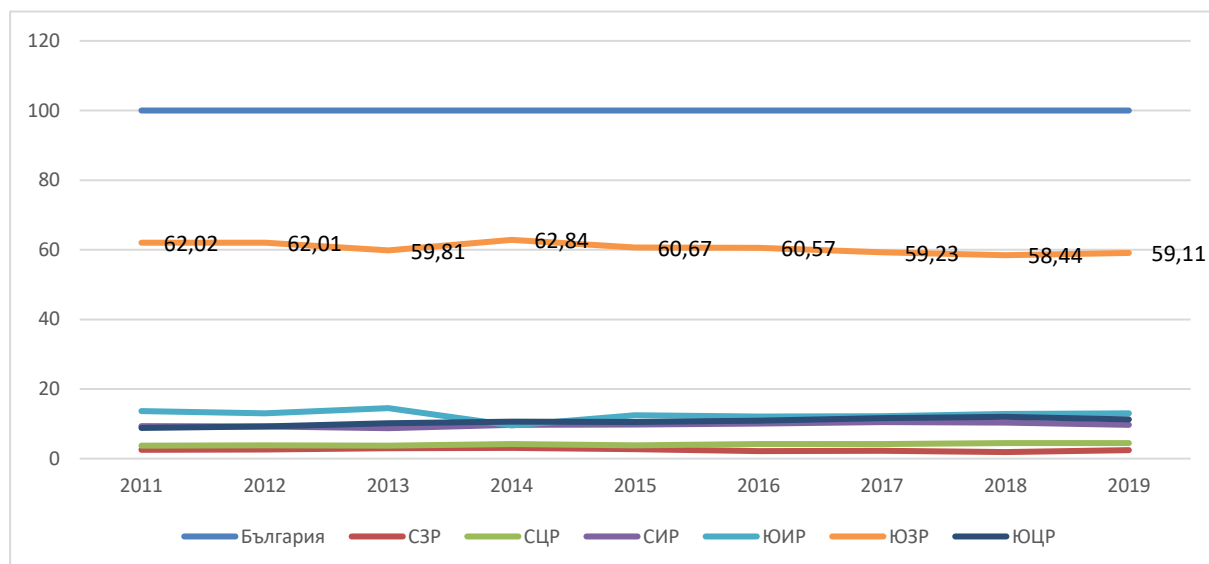

Източник: НСИ

Нарастването на годишна база на ПЧИ в ЮЗР се възстановява в периода 2017-2019 г., като най-бърз растеж на индикатора се наблюдава през 2019 г. Нарастването в

дела на национално ниво е с отрицателна тенденция – с 3,7%, по-ниско за периода 2014-2019 г. което го поставя на второ място по растеж след ЮИР.

графика 17. Дял на преките чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия на ниво NUTS 2 от ЧПИ за страната, %

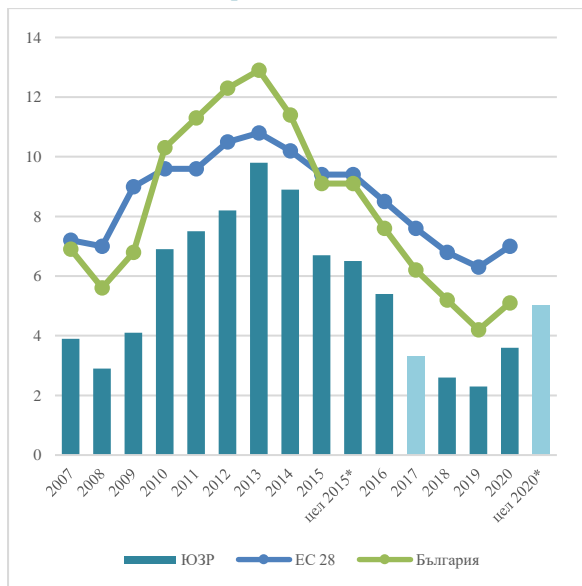
Източник: НСИ

Коефициентът на безработица намалява съществено след 2014 г. и през 2019 г. достига 2,3 % или близо 2 пъти по ниско от средните стойности за страната. Рязкото влошаване на макроикономическия климат през 2020 г. в резултат на разпространението на Covid-19 има отражение и върху пазара на труда – коефициентът на безработица през 2020 г. се увеличава до 3,6%, но въпреки това е значително под поставената цел 2020 (5%)

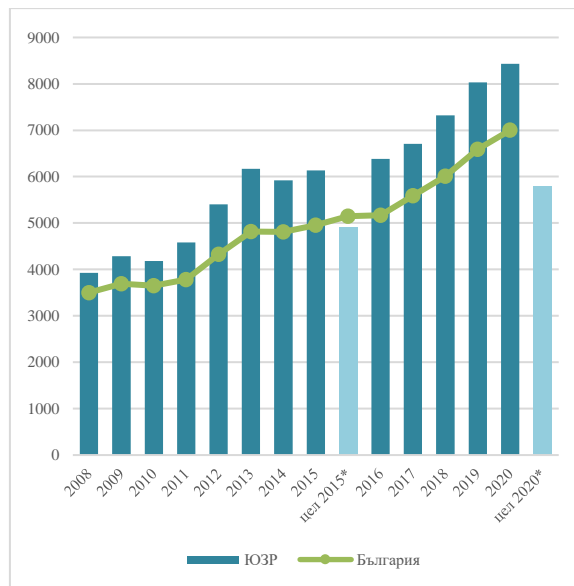
Макар и неравномерно на годишна база, *общият доход на лице от домакинство* нараства съществено в периода 2014-2020 г., като стойността за 2020 г. от 8 429 лв. е значително по-висока от цел 2020 (5 800 лв.).

Предвид общото икономическо развитие на ЮЗР, логично районът е на водеща позиция по всички ключови индикатори.

графика 18. Коефициент на безработица за ЮЗР, България и ЕС 28, 2007-2020 г.

графика 19. Общ доход на лице от домакинство в ЮЗР, 2008-2020 г., лв.

Източници: НСИ, ЕВРОСТАТ

В периода 2014-2020 г. *делът на населението, свързано с ПСОВ* нараства с едва 3,1%, като този ръст основно е осъществен през 2015 спрямо 2014 г. (2,2%) и вероятно се дължи на завършването на проекти, финансирани в периода 2007-2013 г. След 2015 г. ръстът е 0,9%. Налице е успешно преодоляване на проблеми с водоснабдяването – в периода 2014-2018 г. *делът на населението с режим на водоподаване* намалява от 1,8 на 0,2%, основно чрез преодоляване на проблеми в София област. През 2019 г. обаче показателят се покачва до 5,8% - ръст, провокиран от кризата с ниските нива на язовир „Студена“ и наложилият се режим в област Перник.

Делът на обслужваното население от системи за организирано сметосъбиране остава висок през целия период – от 99,6% през 2013 до 99,8% през 2018 г. Не особено устойчива е тенденцията за нарастване на *дела на предадените за предварително третиране битови отпадъци* – за периода 2013-2018 г. количеството предварително третирани битови отпадъци нараства с 44%, като следва да се отбележи, че такава предварителна обработка на практика се извършва основно в област Перник, София-столица и Кюстендил. Съответно с 46% намаляват и *директно депонираните битови отпадъци*, което е нарежа ЮЗР на трето място по процент намаление сред шестте района от нива 2. Насърчаването на мерки в посока устойчиво управление на отпадъците е със значителен потенциал за положително въздействие върху състоянието на околната среда на ЮЗР.

таблица 15. Степен на постигане на целите на ключовите индикатори и приноса на ЮЗР за постигане на националните цели

Ключови индикатори	Степен на постигане на заложеното изменение – цел 2020 г.	Принос към постигане на целите на ключовите индикатори
БВП на човек от населението, лв.	5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания
Дял на БВП на човек от населението от средната стойност на ЕС 28, %	3 →	Постигнат планиран принос
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече навършени години, %	5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания
Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години, %	1 ↗ (2 ↑) ⁴²	Ограничен принос
Общ доход на лице от домакинство, лв.	5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания

Анализираното развитие на ключовите индикатори разкрива положителни по своята посока и устойчивост тенденции. Значителният ръст на БВП на човек от населението се дължи в основна степен на икономическия растеж в област София-град. Този икономически растеж се отразява и върху доходите, които нарастват чувствително до 2019 г. Като цяло, тенденциите за растеж са устойчиви, видно от напредъка на района през кризисната 2020 г. по отношение на доходите, както и предвид постигнатата икономическа активност през целия период. Оценената степен на постигане на заложеното изменение и приноса им към постигане на целите на ключовите индикатори за развитие на ЮЗР към 2020 г. разкриват необходимост от подкрепа на факторите за нарастване на икономическата активност на населението и възможностите за активизиране на социално-икономическите процеси в останалите области на ЮЗР (без София-столица) в положителна посока предвид потенциала на района по отношение на човешкия капитал, технологичното обновление, развитието на селското стопанство и туризма.

⁴² 2019 г. е 2, а за 2020 е 1

7. Оценка на общото въздействие от изпълнението на РПР на ЮЗР (2014-2020 г.) към края на периода на действие, на основата на сравнителен анализ на общата социално-икономическа ситуация

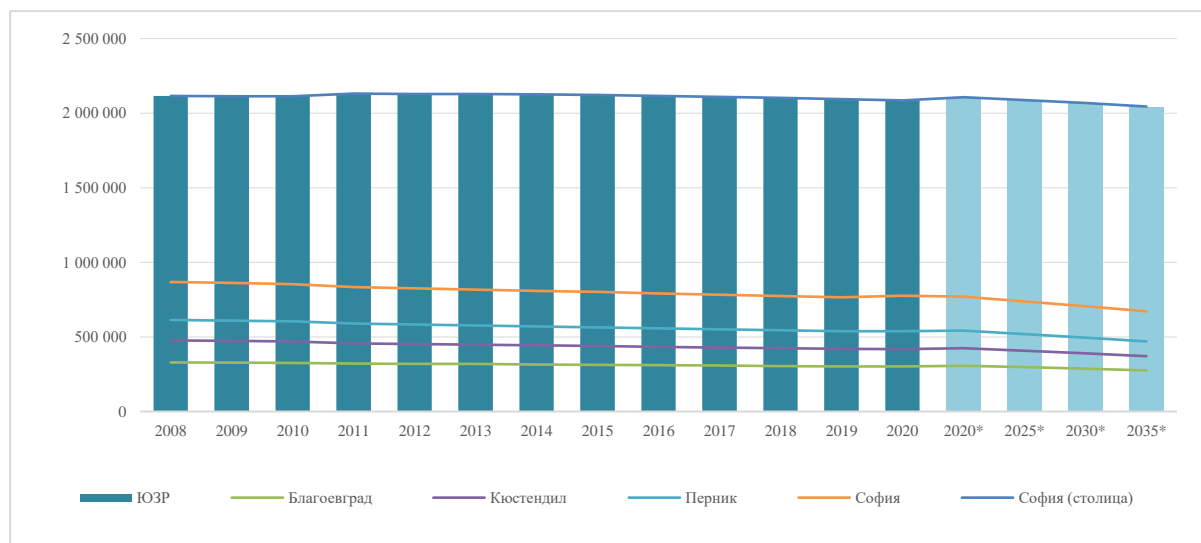
7.1. Сравнителен анализ на общата социално-икономическа ситуация в ЮЗР в периода 2014-2020 и оценка на общото въздействие от изпълнението на РПР на ЮЗР (2014-2020 г.)

7.1.1. Общи характеристики на регионалната икономика

Демографският профил на ЮЗР се характеризира с относително запазване на параметрите от 2008 г. ЮЗР е района от ниво 2, в който се наблюдава най-ниско намаление на населението – 1,4 % за периода 2008-2020 г. Това се дължи на нарастването на населението на област София (столица) – за периода с близо 5%. Населението във останалите области на района намалява, като най-силно е изразена тенденцията в област Кюстендил – с 20,95%, следвана от Перник (12,39%) и Благоевград (8,41%). Намалението в София област е 6,19%. Към края на 2020 г. населението на ЮЗР е **2 085 071 души**. Две от областите в ЮЗР – Кюстендил и Перник, не отговарят на изискванията на Регламент (ЕО) № 1059/2003 г. на Европейския парламент и на Съвета от 26 май 2003 година за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS), според който населението в административните единици от ниво 3, следва да бъде най-малко **150 000 души**. Прогнозите на НСИ⁴³ потвърждават устойчивостта на тенденцията – към 2025 г. се очаква населението на ЮЗР да бъде **2 088 312 души**, а през 2035 г. – да намалее до **2 044 331 души** или с 1,95% по-малко от 2020 г.

⁴³ НСИ, прогноза I вариант (при хипотеза за конвергентност)

графика 20. Население в ЮЗР и по области за периода 2008-2020 г. и прогнозни данни за 2020, 2025, 2030, и 2035 г., брой

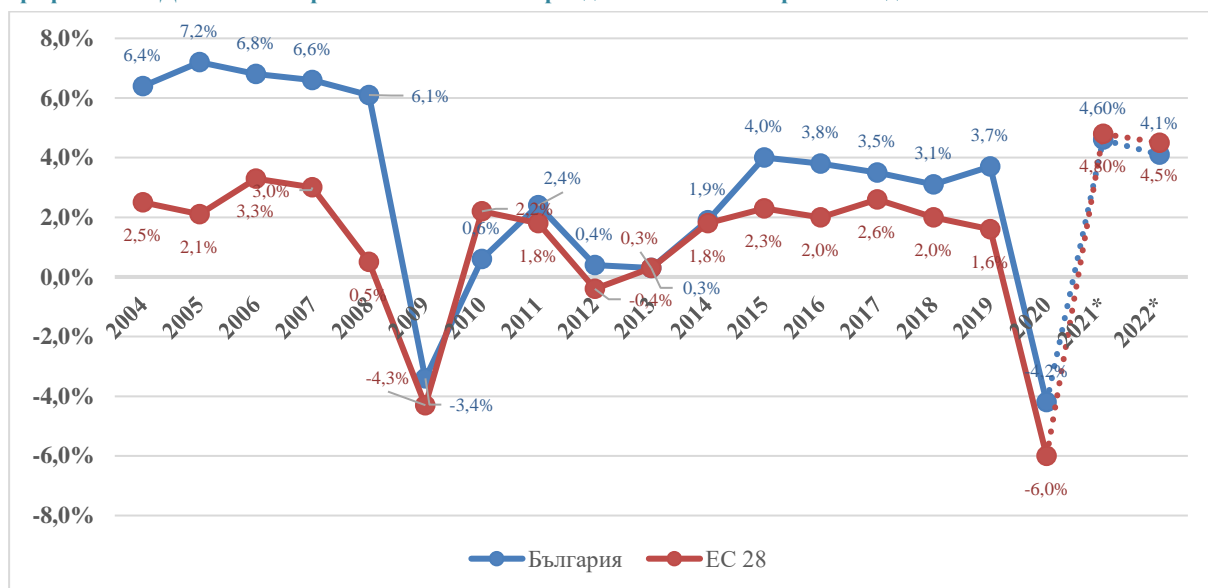

Източник: НСИ

Социалното и икономическото развитие на ЮЗР през периода 2014-2020 г. се характеризира с положителна промяна на ключовите макроикономически индикатори. Това се дължи основно на общата динамика на развитието на страната след 2012 г., изразяваща се в нарастване на БВП с темпове по-бързи от средните за ЕС, които, макар и частично, възстановяват в известна степен растежа от преди 2009 г.

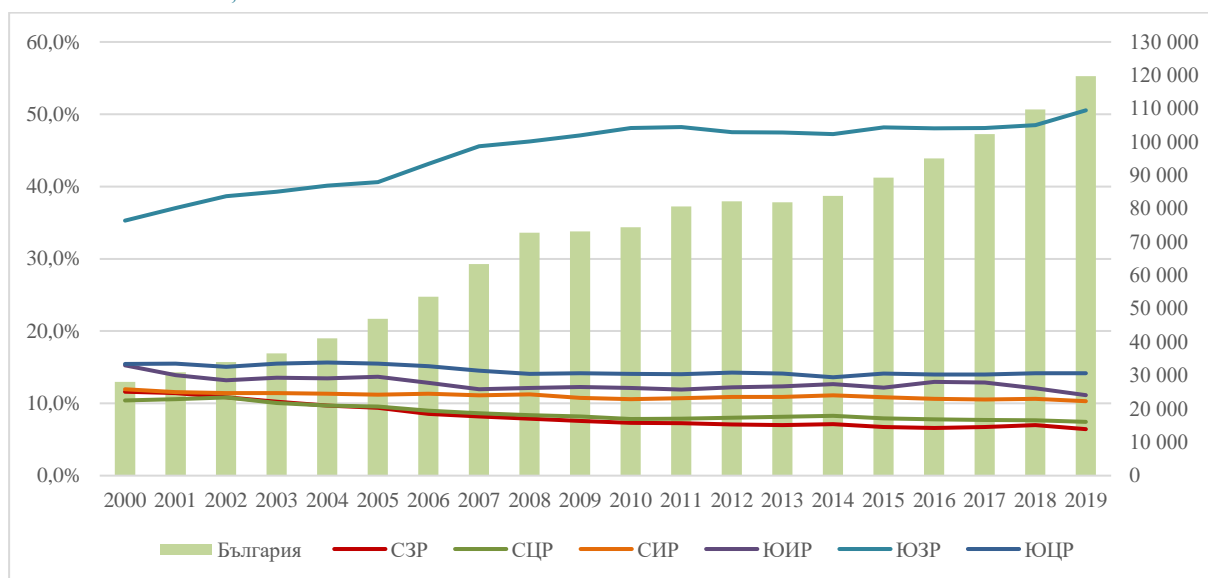
Рязкото влошаване на макроикономическия климат през 2020 г. в резултат на разпространението на Covid-19 има сериозно отражение върху ключовите макроикономически индикатори. През 2020 г. динамиката на растеж на БВП на национално ниво спада до -4,2 % или под нивата на индикатора през 2009 г. Темпът на намаляване на БВП на национално ниво е по-нисък от средния за ЕС. Прогнозните данни за 2021 и 2022 г. потвърждават, че след резкият спад в следствие на Covid-19 кризата се очаква темпът на растеж на БВП на страната да се възстанови и да бъде по-бърз от средния за ЕС 27.

графика 21. Динамика на растежа на БВП за периода 2004-2020 г. и прогнозни данни за 2021-2022 г.

Източници: НСИ, ЕВРОСТАТ, ЕК Генерална дирекция "Икономически и финансови въпроси"

графика 22. Ръст на БВП за периода 2000-2019 г. на национално ниво, (млн. лв.) и принос на районите от ниво 2, %

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

В периода 2014-2019 г. приносът на ЮЗР в общия БВП нараства (3,3%). Най-високи стойности през периода са достигнати през 2019 г., когато приносът надвишава 50% принос към БВП на страната. Това прави районът **основен двигател за развитието на страната.**

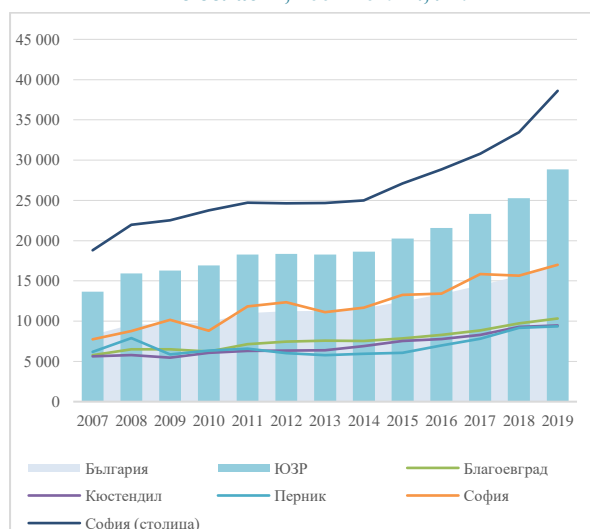
За оценка на **вътрешнорегионалните различия** са анализирани следните индикатори на ниво област (ниво 3) за ЮЗР:

→ БВП на човек от населението, лв.;

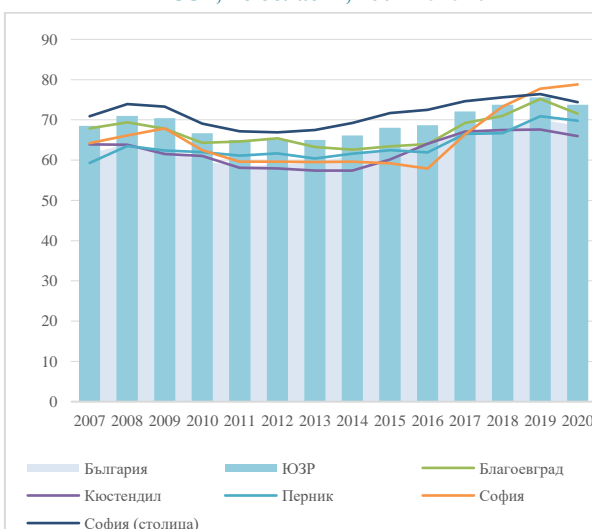
- Коефициент на заетост (15-64 навършени години);
- Коефициент на безработица (15-64 навършени години);
- Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение.

Подбраните индикатори позволяват да бъде анализирано развитието на ЮЗР, в контекста на общото развитие на страната. Данните за всички индикатори са с надеждно качество, тъй като са базирани на официални статистически данни от НСИ, съответно от ЕВРОСТАТ.

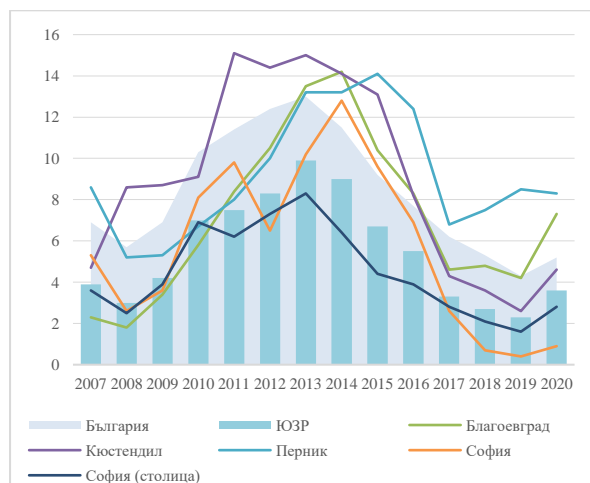
графика 23. БВП на човек от населението за ЮЗР, по области, 2007-2019 г., лв.

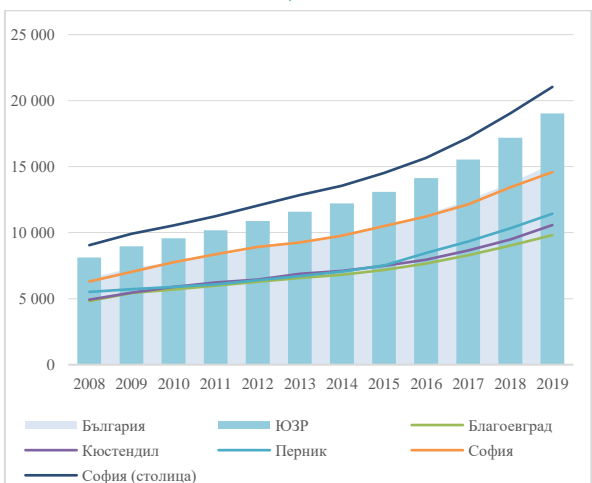
графика 24. Коефициент на заетост (15-64 г.) за ЮЗР, по области, 2007-2020 г.

графика 25. Коефициент на безработица за ЮЗР, по области, 2005-2016 г.

графика 26. Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение за ЮЗР, по области, 2008-2015 г., лв.

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

За периода 2014-2020 г. **не се наблюдава напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия в ЮЗР.**

Въпреки, че *безработицата на ниво район продължава да намалява след 2014 г., се наблюдават значителни различия между областите.* Докато стойностите за 2015 г. за всички области, с изключение на София (столица) са по-високи от средните за страната, през 2019 г. единствено в област Перник безработицата остава значителна (8,5%), с по-високи стойности от средните за страната. Положителна тенденция се наблюдава в област София, която изпреварва по този показател столицата след 2017 г., както и област Кюстендил, която изпреварва област Благоевград⁴⁴.

Различията по отношение на *заетостта* спрямо 2014 г. **нарастват значително**, поради увеличаването на коефициента на заетост, най-значително в област София (покачване с 19,2 процентни пункта), която след 2019 г. изпреварва по този показател столицата. Забавяне на темпа на нарастване на показателя се наблюдава в област Кюстендил.

Различията по отношение на *БВП на глава от населението* се увеличават поради по-бързия темп на нарастване на стойността в София (столица). Положителна тенденция се наблюдава в област Перник, която значително се доближава до стойностите на показателя в област Кюстендил.

Различията в *размера на средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение* се увеличават в сравнение с 2014 г., като най-съществен фактор е значителното нарастване на заплатата в област София (столица) – с 55% за периода 2014-2019 г. и забавянето на темпа на нарастване в област Благоевград. Положителна тенденция се наблюдава в област Перник, където показателя се е увеличил с 62 %.

7.1.2. Секторно въздействие от изпълнението на РПР на ЮЗР 2014-2020 г.

→ пазар на труда

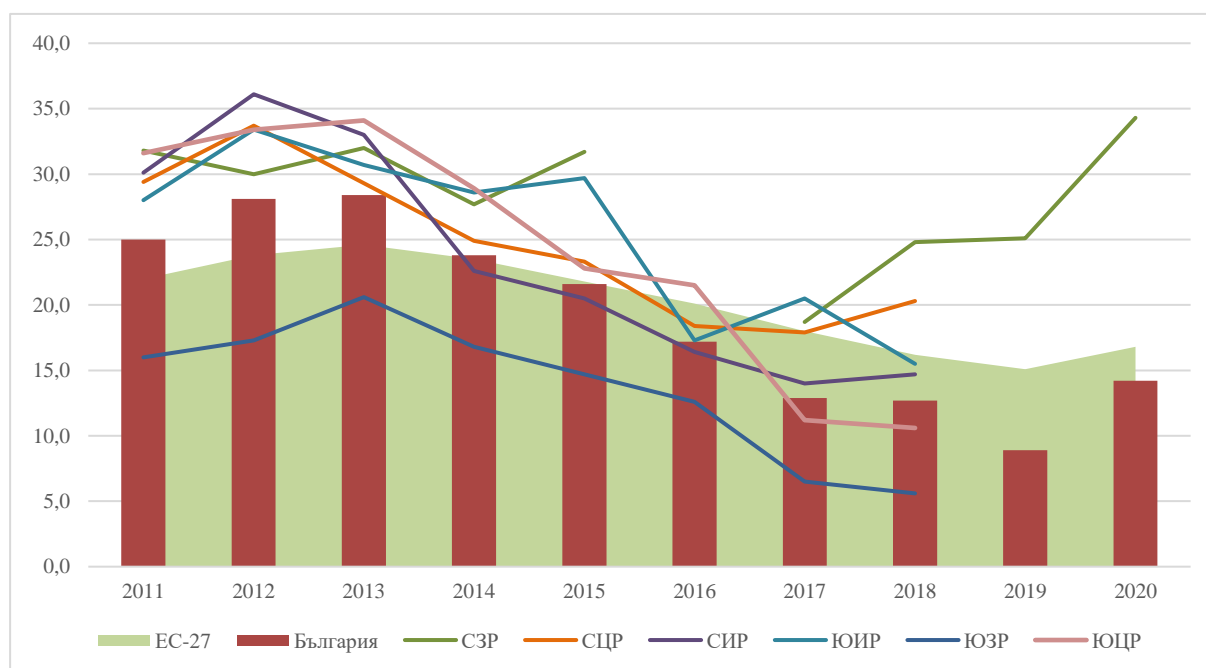
Постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮЗР в областта на пазара на труда в общия случай определят и сравнително ефективното въздействие в тази сфера

⁴⁴ Следва да се има предвид, че НСИ определя данните за областите София и Кюстендил за 2017-2020 г, както и за област Перник за 2017-2018 г. като такива с ниска достоверност.

на осъществените мерки от плана. Ниските нива на безработица на регионално ниво не кореспондират с тенденциите в област Перник, където през 2019 г. коефициентът на безработица (15-64) започва да нараства и остава два пъти над средното за страната.

Младежката безработица е един от най-съществените негативни явления на пазара на труда в страната. Различните възрастови интервали, в които се разглежда младежката безработица, както и налични методически ограничения по отношение набиране на данни, правят статистическата информация ограничена по отношение наблюдението на показателя на регионално ниво. Анализът на дела на безработните лица във възрастовата група 15-24 години идентифицира сравнително ограничен проблем в ЮЗР. Делът на безработните младежи 15-24 години намалява устойчиво след 2013 г., като след 2011 г. остава под-средния за страната.

графика 27. Дял на безработните между 15 и 24 г. на ниво NUTS 2 (%), 2011-2020 г.

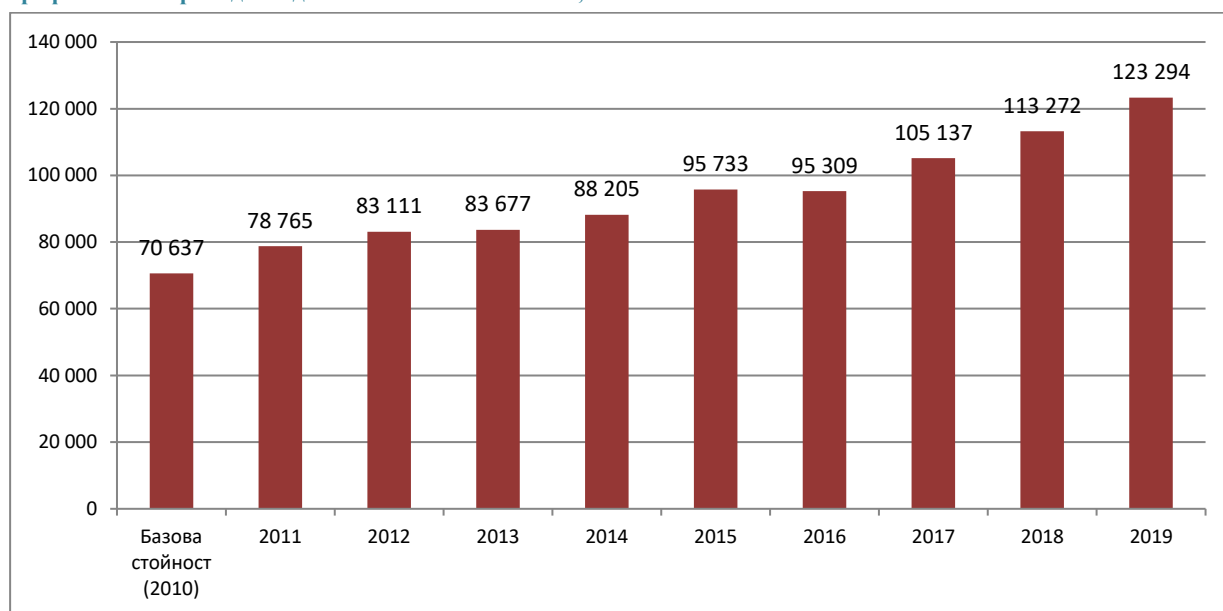
Източник: ЕВРОСТАТ

→ малки и средни предприятия

Развитието на малките и средни предприятия в ЮЗР илюстрира устойчивия и динамичен икономически растеж на района спрямо средното за страната. Индикаторът Нарастването на „Приходи от дейността на МСП“ (млн. лв.) за периода 2014-2019 г. е 37,6%, като този ръст е първи по големина спрямо останалите райони в страната и е генериран основно след 2017 г. Делът на приходите от дейността на МСП за ЮЗР от общото за страната нарастват с 2,1% през периода.

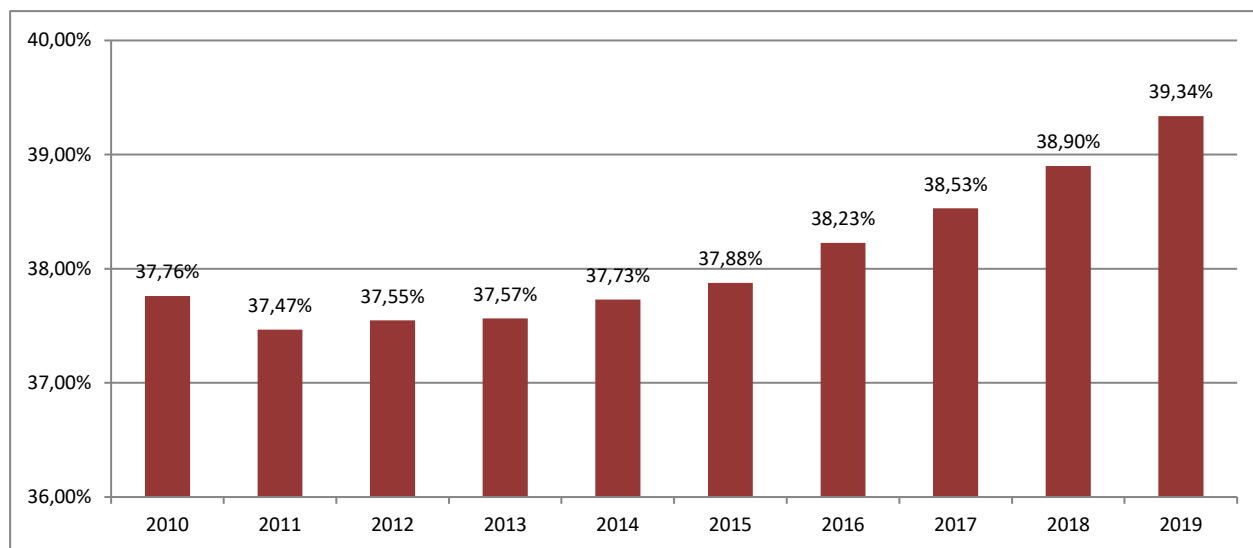
Нарастването на приходите от дейността на МСП е съпроводено от устойчив растеж на дела на заетите лица в тези предприятия в района. При дял от 37,7% заети в МСП през 2014 г. в ЮЗР от всички заети в малки и средни предприятия в страната, през 2019 г. районът осигурява заетост на 39,3% от всички заети в МСП в страната. Устойчивостта на броя заети съответства на устойчивия тренд в дела на МСП в ЮЗР от общия брой малки и средни предприятия в страната – за периода 2014-2019 г. този дял е нараснал с 1,4%, а за периода 2008-2019 г. намалението е с 6,3%. **Броят на разкритвани/работещи МСП в ЮЗР нарастват с по-голяма скорост от тези в останалите райони**, предвид номиналното нарастване с 19 514 предприятия в ЮЗР от 2014 до 2019 г. и дял от **54,6% на новите МСП от всички създадени в страната** за същия период.

графика 28. Приходи от дейността на МСП в ЮЗР, млн. лв.

Източник: НСИ

графика 29. Относителен дял на заетите лица в МСП в ЮЗР спрямо общия брой заети в МСП в страната (%)

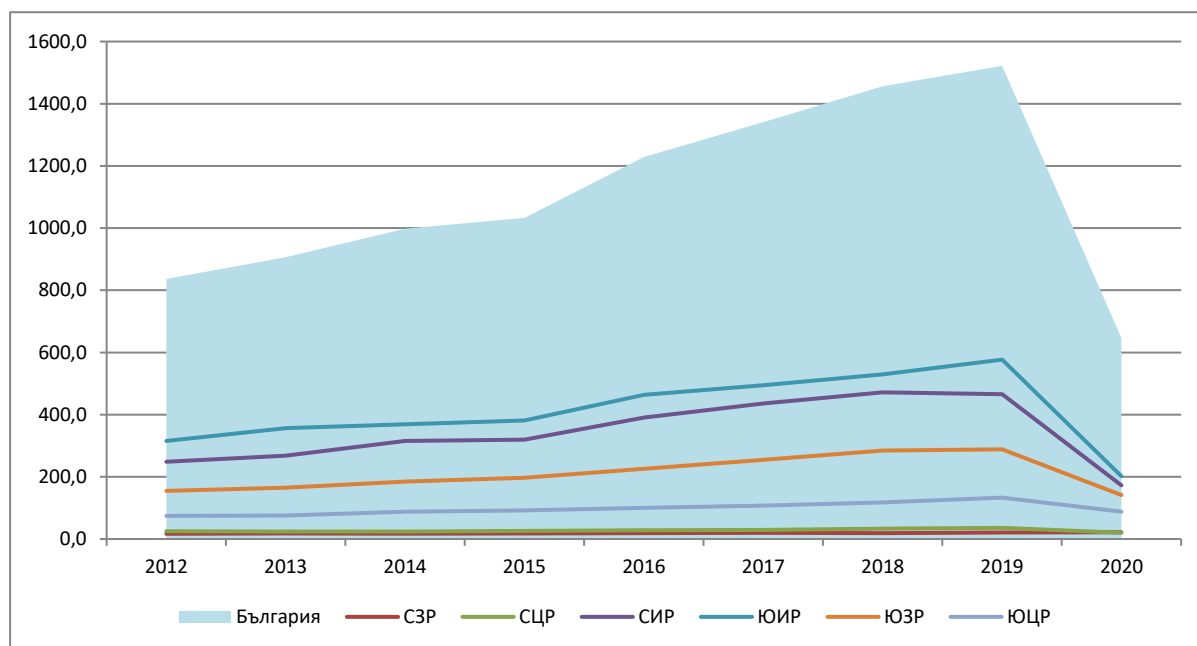

Източник: НСИ

→ туризъм

В периода 2014-2020 в ЮЗР, в изпълнение на стратегическите и плановите документи за регионално развитие са създадени или подобрени общо 85 броя туристически атракции⁴⁵.

графика 30. Приходи от нощувки в места за настаняване - общо (млн.лв)

Източник: НСИ

⁴⁵ Данни от Годишните доклади за наблюдение на изпълнението на РПП

Реализацията на тези мерки оказва въздействие върху реализираните приходи от нощувки, като за периода 2014-2019 г. стойността им в ЮЗР нараства с 56%. През 2020 г., в резултат на кризата с Covid-19, приходите от нощувки намаляват с над 51% спрямо 2019 г., което е нарежда района на трето място по спад на показателя след ЮИР и СИР.

За периода 2014-2019 г. с 28,6% нараства и броя на реализираните нощувки, като ЮЗР отстъпва по ръст на СЦР и ЮЦР за периода. Делът на ЮЗР в приходите от нощувки общо за страната нараства в периода 2014-2019 г. от 15,8 до 16,4%. Броят на пренощуваните лица в местата за настаняване нараства с 37% (2014-2019), като нарастването на пренощуването на чуждестранни граждани е с 43%. Данните показват наличие на потенциал за устойчиво развитие на туризма след преодоляване на последствията от кризата с Covid-19.

→ транспорт

Към 2019 г. дължина на пътната мрежа⁴⁶ в ЮЗР е общо 3 303 км., като спрямо 2013 г. нарастването е с 11 км. То се дължи на нарастване на дължината на автомагистралите на територията на района (с 20 км.), както и на първокласните и третокласните пътища. Регистрирано е намаление с 20 км. на второкласните пътища.

Съгласно данните от Годишните доклади за наблюдение на РПР на ЮЗР, общата дължина на рехабилитирана/реконструирана пътна мрежа в периода 2014-2020 г. е 713 км. Следва да се има предвид, че това включва не само пътищата от републиканската пътна мрежа, но и общинските пътища.

Към 2019 г. областите в обхвата на ЮЗР са с разнородни, но сравнително високи стойности по показателя дял на пътната настилка в добро състояние⁴⁷. Най-висок – 69,6% е той в област Благоевград, а най-нисък в София област – 31,7%. Тенденцията за области Благоевград и Кюстендил е в позитивна посока, а тази за области Перник и София област – без съществена промяна в периода 2014-2020 г.

⁴⁶ Автомагистрала, пътища първи, втори и трети клас, по данни от НСИ

⁴⁷ Регионални профили, ИПИ, <https://www.regionalprofiles.bg/bg/> Не са налични данни за София-столица

→ дейности в областта на околната среда

Основен принос към постигане целите за опазване на околната среда имат мерките, свързани с рехабилитацията и разширяването на ВиК мрежата в ЮЗР. Въздействието на постигнатите резултати от осъществените дейности във ВиК сектора може да бъде оценено чрез показателите за дела от населението с достъп до водни услуги, проследявани от НСИ.

В периода 2014-2019 г. е регистрирано ограничено нарастване на дела на населението в ЮЗР, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ) – от с над 3,1%. Делът на населението, свързано с обществена канализация остава на практика непроменен за периода – нарастването е едва с 1,1%. Следва да се отчете, че този дял е с около 1/3 по-висок от останалите райони в страната. През 2019 г. делът на населението, свързано с канализация без пречистване е намалял с 2,4% спрямо 2013 г., като в най-голяма степен това е свързано с намалението в София област. В периода 2014-2019 г. се наблюдават ограничени проблеми с водоснабдяването, като дела на населението с режим на обществено водоснабдяване в ЮЗР към 2019 г. нараства до 5,8% поради кризата с водоснабдяването на град Перник.

Инвестициите в инфраструктурата за управление на отпадъци оказват положително въздействие върху процесите в ЮЗР. За периода 2014-2018 г. населението в района, обхванато от системи за събиране на отпадъци нараства от 99,6 до 99,8%. Образованите битови отпадъци са нараснали с близо 2%, но като цяло този ръст е ограничен през периода. Количеството на директно депонираните битови отпадъци е намаляло с 46%. Количеството на предадените за предварително третиране битови отпадъци е нараснало с 44%. Необходимо е насочване на вниманието върху неефективното функциониране на въведените системи за организирано сметосъбиране и сметоизвозване на твърди битови отпадъци в селата, което води до ниски нива на преработка на битовите отпадъци, както и до поява на нерегламентирани сметища.

ДМА с екологично предназначение в ЮЗР към края на 2019 г. са с близо 51% повече от 2013 г., като най-голям принос има областите София област, Благоевград и Кюстендил.

→ енергетика

Съгласно анализа, представен в проекта на ИТСП на ЮЗР⁴⁸ в национален план електроенергийната мрежа е добре развита, всички населени места са електроснабдени и регионите на ниво 2 (NUTS 2) не се нуждаят от специална подкрепа. Посочено е, че изградените в ЮЗР мощности от ВЕИ представляват 9,4 % от общото в страната, което нарежда региона на четвърто място сред останалите райони по усвояване енергията на ВЕИ. Най-висок е дела на усвояваната енергия от газ/биогориво и водна енергия (ВЕЦ), като изградените мощности представляват – съответно 14,1% и 13,9% от мощностите в страната

Стратегията извежда като необходимост надграждането на мерките в програмите за енергийна ефективност на общините с цел подобряване ефективността на сградните инсталации, а не само на енергийните характеристики на сградите, както и да се предприемат мерки за подмяна на отоплителни уреди на твърдо гориво, въвеждане на зони с ниски емисии и разширяване мрежата за централно топлоснабдяване, ускорена газификация на обществените сгради, както и подобряване на енергийната ефективност на уличното осветление.

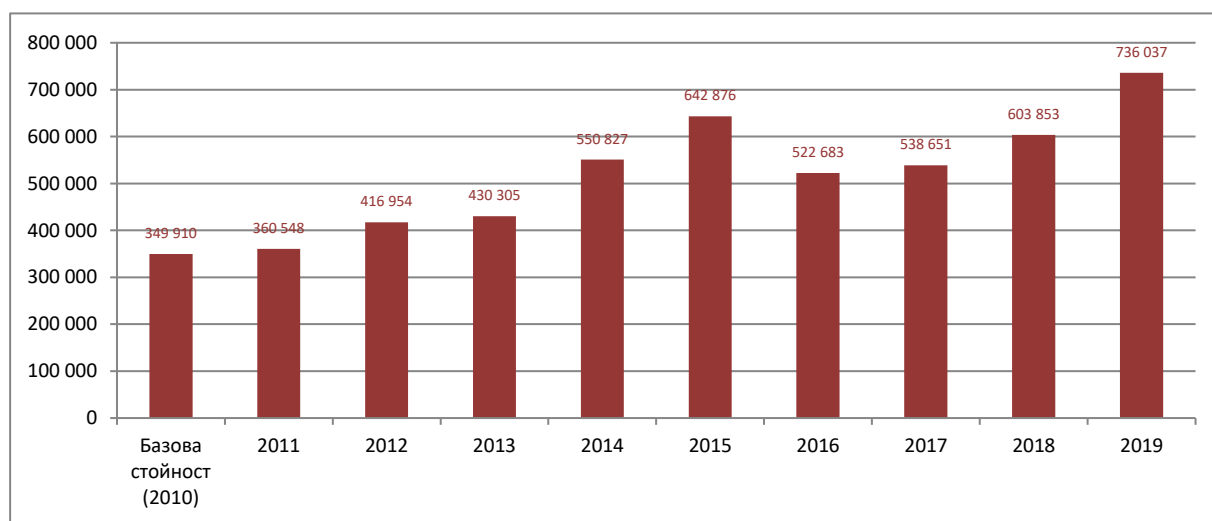
Следва да се отбележи и необходимостта от планиране на процеса и преодоляване на потенциалните социални и икономически сътресения, в резултат от планираното на европейско ниво намаляване с 55 % на емисиите вредни газове, отделяни в атмосферата от страните-членки на Съюза. Областите Перник и Кюстендил са два от трите региона в България, за които предстоящата трансформация стои на дневен ред. Предстоящото изготвяне и одобрение на Териториалните планове за справедлив преход на двете области следва да определи посоката и визията за прехода, който предстои в следващите 10-15 години.

⁴⁸ <http://www.bgregio.eu/programirane-i-otsenka/proektite-na-regionalni-shemi-za-prostranstveno-razvitie-sa-publikuvani-za-obshtestveno-obsazhdane.aspx>

→ ИНОВАЦИИ И ВЪВЕЖДАНЕТО НА НОВИ ТЕХНОЛОГИИ

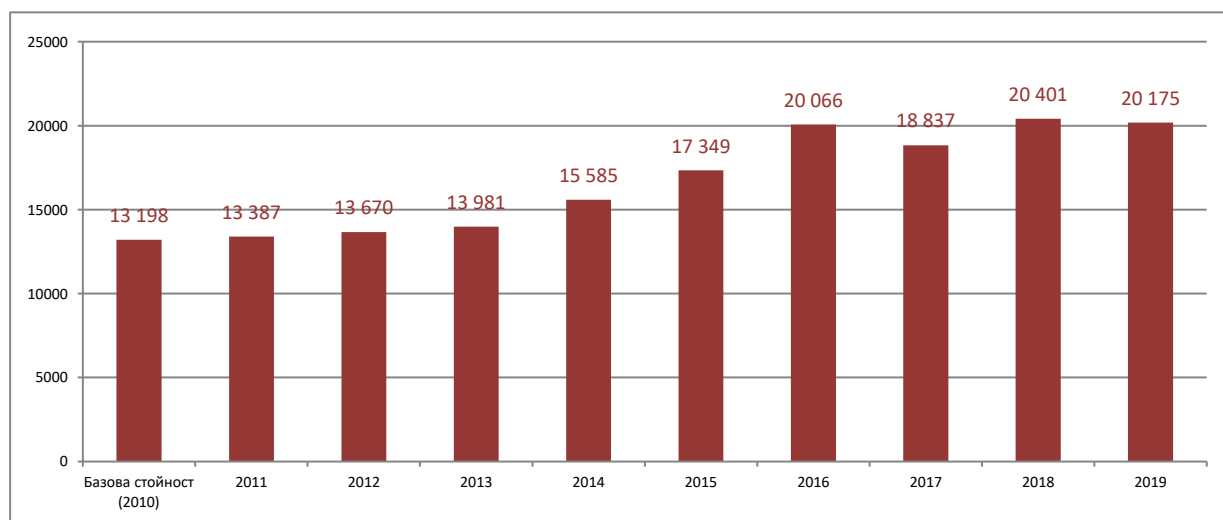
Нарастването на разходите за НИРД (хил. лв.) в периода е съществено – с 33,6% за периода 2014-2019 г. Броя на персонала, зает с НИРД през периода също нараства със сходни темпове – с 29,5%. Повишаването на стойностите на двата показателя е в резултат на насърчаване изпълнението в района на иновативни проекти като част от мерките, подкрепяни от ОПИК.

графика 31. Разходи за НИРД в ЮЗР, хил. лв.

Източник: НСИ

графика 32. Персонал, зает с НИРД в ЮЗР, брой

Източник: НСИ

→ култура и социални дейности

В рамките на РПР са изпълнение проекти за модернизирани и реконструирани са сгради и обекти на културата, както и са рехабилитирани социални заведения. Развитието на социалните услуги следва планираните мерки на национално и местно ниво, като се отчитат спецификите на района предвид високия дял на възрастно население.

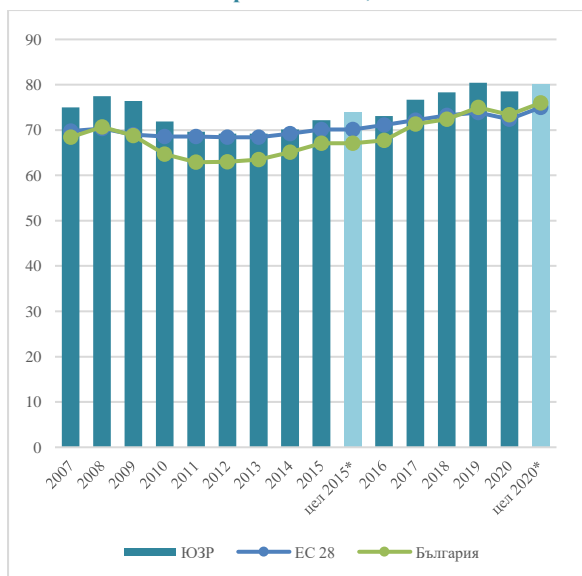
→ административен капацитет и услуги, развитие на гражданския сектор

Изпълнени са мерки за повишаване на институционалния капацитет на администрацията в ЮЗР. Чрез финансиране от различни програми и проекти са предприети мерки за подобряване на административния капацитет и професионалната компетентност, в това число за разработване и управление на проекти.

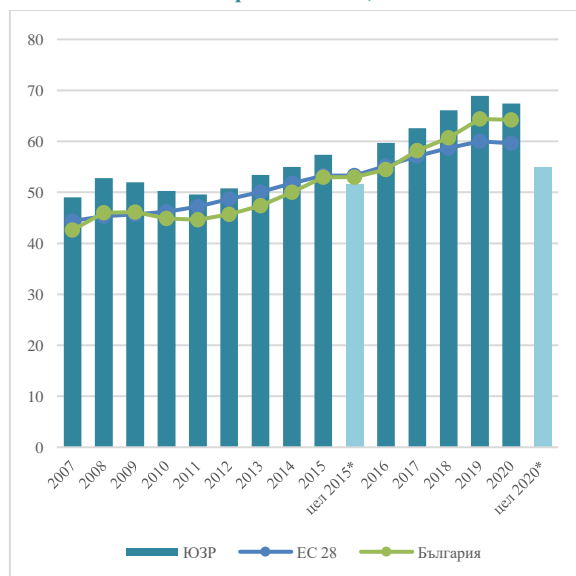
7.2. Принос към постигане целите на Стратегия "Европа 2020"

Изпълнението на РПР следва да допринася изпълнението на поетите от България национални ангажименти по отношение постигане целите на Стратегията "Европа 2020". Дефинираните индикатори обективно измерват напредъка при реализацията на най-важния стратегически документ на ниво ЕС и до голяма степен отразяват и постигането на стратегическите цели на РПР. За тяхното проследяване НСРР определя техните целеви стойности на регионално ниво.

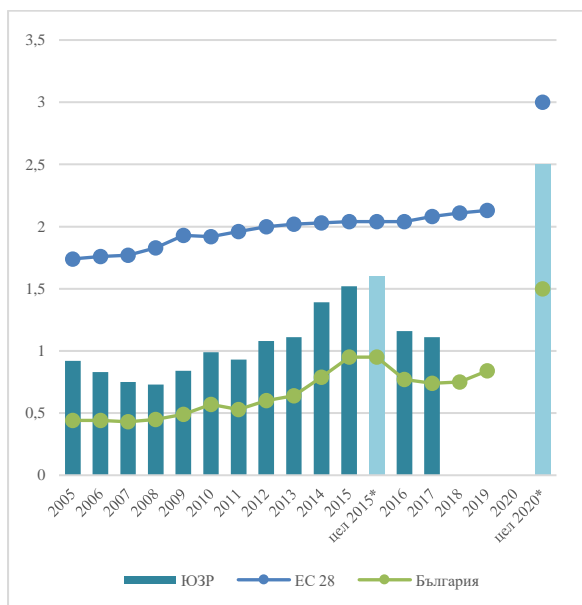
графика 33. Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 г., %

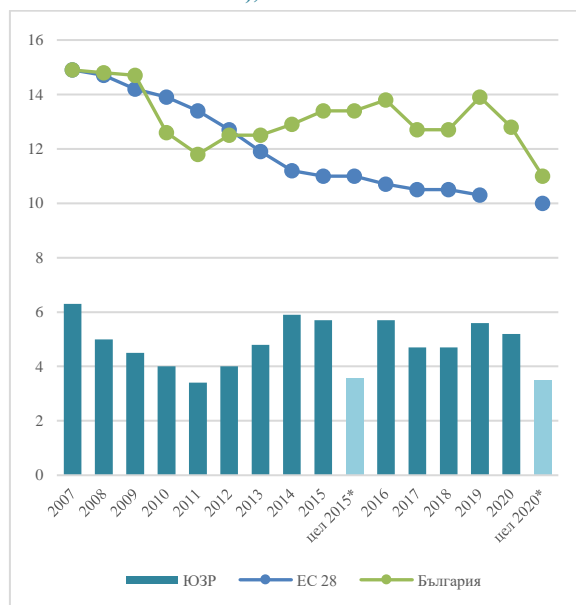
графика 34. Коефициент на заетост на населението на възраст 55-64 г., %

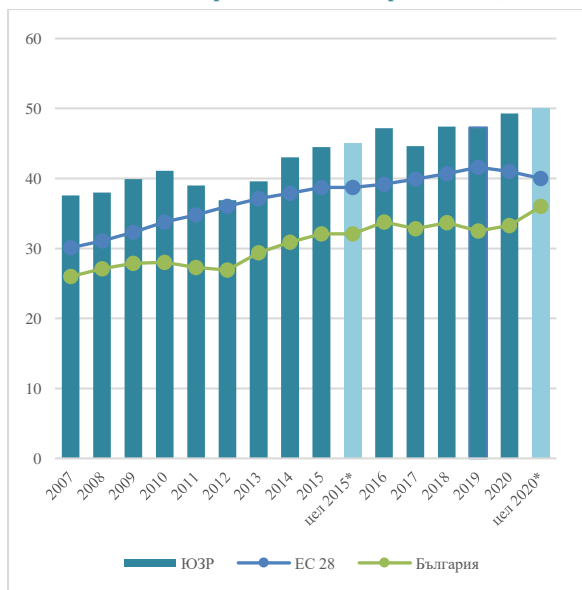
графика 35. Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, % от БВП

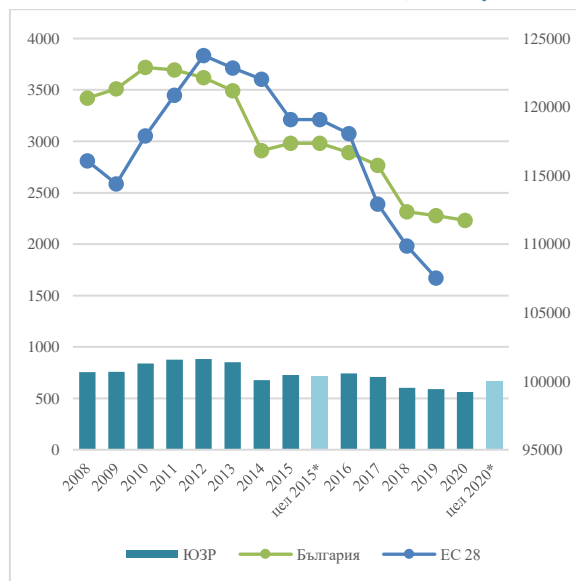
графика 36. Дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.), %

графика 37. Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование, %

графика 38. Население в риск от бедност или социално изключване, хил. души

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

таблица 16. Принос на РПР към постигането на националните цели на Стратежията на ЕС "ЕВРОПА 2020"

Индикатори "Европа 2020"	Степен на постигане на заложеното изменение – цел 2020 г.		Принос на РПР към постигането на националните цели
	2019	2020	
Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 навършени години, %	3 →	2 ↑	2019 – Постигнат планиран принос
			2020 - Задоволителен принос
Коефициент на заетост на населението на възраст 55-64 г.	5 ↑	5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания
Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, % от БВП	0 →		Без принос

Индикатори "Европа 2020"	Степен на постигане на заложеното изменение – цел 2020 г.		Принос на РПР към постигането на националните цели
	2019	2020	
Дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.), %	0 →	0 →	Без принос
Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование, %	2 ↑	3 →	2019 - Задоволителен принос
			2020 – Постигнат планиран принос
Население в риск от бедност или социално изключване, хил. души	5 ↑	5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания

Инвестициите в научноизследователска и развойна дейност, като % от БВП, се увеличават в периода след 2011 г., като по-значителен е техният ръст през 2014 и 2015 г., след което намалява до нивата от 2013 г. (1,11 % през 2017 г.) Напредъкът по постигане на междинната цел за 2015 г. на регионално ниво е близо 95%, с което приносът за изпълнението на *Приоритет 1* на РПР на ЮЗР се доближава до планирания, но поради намаляването през 2016 и 2017 г., напредъкът по постигането на цел 2020 на регионално ниво е едва 44%.

Коефициентът на заетост на населението на възраст 20-64 навършени години нараства в периода 2014 г.-2019 г., с ръст надхвърлящ средното за страната, както и средното за ЕС. През 2019 г. коефициентът на заетост надхвърля поставената амбициозна цел 2020 (80%) като достига 80,4%. През 2020 г. в следствие на рязкото влошаване на макроикономическия климат в резултат на разпространението на Covid-19, показателят намалява до 78,5% или напредъкът по постигане на целта на регионално ниво е 98% и се доближава до планирания.

Коефициентът на заетост на населението на възраст 55-64 г. нараства в периода 2014-2019 г., като ръстът е по-значителен през 2018 г. Целевата стойност на индикатора за 2015 г., както и тази за 2020 г. са **надхвърлени значително**. Следва да се отбележи, че ЮЗР е единствения от шестте района, в който **кризата през 2020 г. оказва негативно въздействие върху заетостта в тази възрастова група** – намалението спрямо 2019 г. В ЮЦР се наблюдава минимално намаление от 0,1%, а в ЮИР заетостта се задържа на нивото на 2019 г.

Промените в *дела на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.)* са разнопосочни на годишна база като най-ниски стойности са регистрирани през 2017 и 2018 г., а по-сериозно увеличение през 2019 г. Междинната целева стойност на индикатора за 2015 г. не е постигната, както и целта 2020.

Потвърждава се предвиждането в междинната оценка, че предвид тенденцията на национално ниво за слабо повишаване на дела, потенциалът за постигане на целевата стойност за 2020 г. е **ограничен**.

В периода 2014-2020 г. се наблюдава тенденция на плавно нарастване на *дела на 30-34 годишните със завършено висше образование*. Междинната цел на индикатора за 2015 г. (45) на практика е постигната с 44,5% през 2015 г. Напредъкът по изпълнението на цел 2020 е 99%, с което тя може да се определи като изпълнена.

Делът на населението в риск от бедност или социално изключване намалява след 2015 г. Въпреки, че междинната цел за 2015 г., не е постигната, цел 2020 е достигната още през 2018 г.

Постигнат е задоволителен принос в изпълнението на национални ангажменти по отношение постигане целите на Стратегията Европа 2020, като **не се очаква постигане на планираното по изоставащите показатели** въпреки продължаващото договаряне на средства и изпълнение на мерки в обхвата на оперативните програми до края на 2023 г.

Към момента, НСИ не проследява на ниво NUTS2 промените на индикаторите по целите 20/20/20 по отношение на климата и енергийното потребление. В тази връзка не могат да бъдат посочени източници на достоверна информация за проследяването им и съответно не са включени в последващата оценка на РПП на ЮЗР.

8. Ефективност и ефикасност на финансовите инструменти и използваните ресурси за изпълнение на РПП

Определените в РПП на ЮЗР икономически и финансови механизми за реализацията на плана, по източници, включват:

- Национално публично финансиране (републиканския бюджет, общински бюджети, както и финансови ресурси от други източници – публични фондове, предприятия);
- Европейски средства (от фондове на ЕС);
- Международни финансови институции;
- Частно финансиране (частни фирми, банки, застрахователни компании, фондации, асоциации, сдружения, средства на физически лица и др.).

Предвидено е основната маса от финансови средства да се формира от първите два основни източника – национално публично финансиране и средства от фондовете на ЕС. Средствата от международни финансови институции, имащи предимно характер на заемни средства, и частните финансови средства, се представят като допълващи на първите два източника.

Приносът на оперативните програми, финансирани от ЕФРР, ЕСФ, КФ и ЕЗФРСР за изпълнението на приоритетите на РПР на ЮЗР е оценен въз основа на информацията за на договорените и изплатените финансови ресурси по източници спрямо целите на плана. За мерките, свързани с изпълнението на РПР на ЮЗР в периода 2014-2020 г., реализирани със средства от държавния бюджет, от бюджетите на общините, от международни финансови институции, както и за частните инвестиции (вкл. и извън съфинансирането по ОП), липсва систематизирана информация, която да позволява тяхното обвързване с целите и приоритетите на плана. Предвид възможността за договаряне на средства до края на 2022 г. и средствата, осигурени от националния и местните бюджети, **се очаква постигане на нарастване на общия размер на средствата за реализация на РПР на ЮЗР.**

От обемът на договорените средства по оперативните програми и ПРСР (ЕС и национално съфинансиране), може да бъде направен извод, че е постигнатият общи размер на средствата за реализация на РПР на ЮЗР за периода до 2020 г. **надхвърля почти двойно планирания размер средства.**

Към 15 юли 2021 г. в ЮЗР са договорени 8155,4 млн. лв. 42,7% от договорените средства са сертифицирани и изплатени.

Към юли 2021 г. е налице концентрация на финансовите ресурси за изпълнение на мерки и дейности, свързани със *Приоритети 1, 2 и 3* на РПР на ЮЗР, в чийто обхват попадат основните транспортни инфраструктурни проекти, опазване на околната среда, градското развитие, като и тези свързани с развитието на насърчаване на икономика на иновациите.

9. Оценка на организацията и координацията на компетентните органи и ефективността на работа на административните структури в процеса на разработване, изпълнение, наблюдение и оценка на РПР (2014-2020 г.) на съответния район от ниво 2, включително по отношение прилагането на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност за изпълнението на РПР

Съгласно Закона за регионалното развитие и Правилника за неговото прилагане, Регионалният съвет за развитие на ЮЗР е органът за наблюдение на Регионалния план за развитие на района. РСР обсъжда и одобрява годишни доклади за наблюдението на изпълнението на РПР. Докладите включват информация относно действията, предприети от РСР на ЮЗР с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на Регионалния план за развитие на Югозападен район.

Регионален отдел „Югозападен регион“ на МРРБ осъществява координация и взаимодействие с централните и териториалните структури на изпълнителната власт за изпълнение на РПР. Изготвя периодични справки за изпълнените и текущите проекти по оперативните програми, програмите за териториално сътрудничество на територията на ЮЗР. Справките се изготвят въз основа на публикуваната в ИСУН информация за проектите на територията на ЮЗР, на предоставените от членовете на Регионалния координационен комитет справки за напредъка по изпълнението на операциите по съответните оперативни програми. При изготвянето на годишните доклади за наблюдение се използват последните налични официални статистически данни на НСИ и Евростат, както и данни от други източници (ИСУН, ИСУН 2020, общински и областни администрации и др.)

Основните проблеми в процеса на прилагане и наблюдение на Регионалния план за развитие на Югозападен район 2014 – 2020 г. са свързани основно с **липсата на актуална статистическа информация на регионално ниво**, за очертаване тенденциите в изменението **на някои индикатори**, които определят напредъка по изпълнение на приоритетите на РПР. За получаване на необходимите данни по част от индикаторите, които не се наблюдават от официалната статистика, са изпратени писма с искане за информация до НСИ и други институции, провеждащи политики в съответните сектори - АПИ, ИАОС, ИПА и др. РСР на ЮЗР набира информация за изготвените годишни доклади за изпълнението на Общинските планове за развитие на общините в ЮЗР, както и подробна информация за реализирани или в процес на реализация проекти на територията на общините в района, **с финансови източници извън оперативните програми.**

В процеса на наблюдение на изпълнението на РПР, Регионалният съвет за развитие осигурява участието на органите на централната и местната власт, социално-икономическите партньори, академични институции, юридически лица с нестопанска цел, работещи в областта на регионалното развитие, спазвайки принципа за партньорство, което от своя страна гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на целия процес.

Осъществената координация се оценява като добра и осигуряваща взаимодействие между членовете на Регионалния съвет за развитие, членовете на Регионалния координационен комитет и Секретариата на РСР. Наблюдава се подобро взаимодействие с централните и териториалните структури на изпълнителната власт при изпълнението на решенията на Регионалния съвет за развитие.

III. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

1. **Обобщена оценка за изпълнението на РПР на ЮЗР**

Визията и главната стратегическа цел, определени в РПР на ЮЗР остават актуални. Рамката на определените **приоритети**, като цяло съответстват на проблемите и нуждите на ЮЗР. В периода на изпълнение не е определен ясен механизъм за обвързване с целите и приоритетите на плана на мерките, реализирани със средства от държавния бюджет и от бюджетите на общините, което рефлектира и върху ограничената възможност за оценка на приноса на тези средства към постигане целите на плана.

Обобщението на анализа на показателите за изпълнението на стратегическите цели на РПР на ЮЗР показва, че:

- ЮЗР е единствения район от **ниво 2**, в който не се наблюдава намаление на населението. Това се дължи на нарастването на населението на област София (столица). Прогнозите на НСИ потвърждават устойчивостта на тенденцията на сравнителна демографска стабилност на района – към 2025 г. се очаква населението на ЮЗР да бъде **2 088 312 души**, а през 2035 г. – да намалее до **2 044 331 души** или с 1,95% по-малко от 2020 г.⁴⁹
- Две от областите в ЮЗР – **Кюстендил** и **Перник**, не отговарят на изискванията на *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.*, според който населението в административните единици от **ниво 3**, следва да бъде най-малко **150 000 души**.
- Социалното и икономическото развитие на ЮЗР през периода 2014-2017 г. се характеризира с **положителна промяна** на ключовите макроикономически индикатори.
- В периода 2014-2019 г. **приносът на ЮЗР в общия БВП нараства (3,3%)**. Най-високи стойности през периода са достигнати през 2019 г., когато приносът надвишава 50% принос към БВП на страната. Това затвърждава устойчивата тенденция районът да се явява **основен двигател за развитието на страната**.
- За периода 2010-2015 г. не се наблюдава напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия в ЮЗР. Въпреки, че *безработицата* на ниво

⁴⁹ НСИ, прогноза I вариант (при хипотеза за конвергентност)

район продължава да намалява след 2013 г., се наблюдават значителни различия между областите. Различията по отношение на *заетостта* спрямо 2014 г. нарастват значително, поради увеличаването на коефициента на заетост, най-значително в област София (покачване с 19,2 процентни пункта), която след 2019 г. изпреварва по този показател столицата. Забавяне на темпа на нарастване на показателя се наблюдава в област Кюстендил. Различията по отношение на *БВП на глава от населението* се увеличават поради по-бързия темп на нарастване на стойността в София (столица). Положителна тенденция се наблюдава в област Перник, която значително се доближава до стойностите на показателя в област Кюстендил. Различията в размера на *средна годишна заплата на наетите лица* по трудово и служебно правоотношение се увеличават в сравнение с 2014 г., като най-същественият фактор е значителното нарастване на заплата в област София (столица) – с 55% за периода 2014-2019 г. и забавянето на темпа на нарастване в област Благоевград. Положителна тенденция се наблюдава в област Перник, където показателя се е увеличил с 62 %.

таблица 17. Степен на постигане на приоритетите на РПП на ЮЗР към 2020 г.

Приоритети на РПП на ЮЗР	Индекс на постигане на целите
Приоритет 1: Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика	4 ↗
Приоритет 2: Развитие на техническата инфраструктура	3 →
Приоритет 3: Опазване и подобряване на околната среда	4 ↗
Приоритет 4: Повишаване конкурентоспособността на човешките ресурси и подобряване качествата на урбанизираната среда	5 ↑
Приоритет 5: Укрепване на административния капацитет и развитие на сътрудничеството	3 →

Постигнат е напредък над планирания по реализацията на мерките, чрез които се реализира **Приоритет 1**, чрез което е постигнат и напредък над планирания по самия приоритет. Задоволителен напредък е постигнат по отношение на модернизирането и технологичното обновление на МСП и модернизиране и реструктуриране на земеделски стопанства и МСП. Ограничен е напредъка по отношение нарастването на преките чуждестранни инвестиции.

По **Приоритет 2** е постигнат планирания напредък. Значително над планирания напредък е постигнат в областта на транспортната инфраструктура. Въпреки това остана ограничен напредък по отношение дела на население с подобрен транспортен достъп. Ограничен напредък е постигнат в областта на инфраструктурата за опазване на околната среда.

Изпълнението на мерките по **Приоритет 3** се характеризира с напредък над планирания, дължащ се на реализация на проекти за предотвратяване и превантивна защита от природни бедствия и изграждане на системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, пожари, свлачища. Ограничен напредък е постигнат в подпомагане състоянието на горите и горскостопанската инфраструктура.

Изпълнението на мерките по **Приоритет 4** се характеризира с напредък значително над планираното, като е отчетен изразен напредък в изпълнението на всички мерки, свързани с рехабилитация на образователни заведения, здравни заведения и заведения за социални услуги, обекти на инфраструктурата за професионален спорт и спорт в свободното време, проекти за подобряване на енергийната ефективност на жилищни и публични сгради, мерки за подобряване качеството на средата и живота в селските райони.

Изпълнението на мерките по **Приоритет 5** се характеризира с напредък според планираното. Задоволителен и ограничен напредък е реализиран по мерките, свързани с въвеждане на административно електронно обслужване на гражданите и бизнеса и прилагане подхода на публично-частното партньорство.

Предвид това, че договорените средства за изпълнение на мерките по РПР на ЮЗР до юли 2021 г. са над 85% от индикативната оценка на необходимите средства до 2020 г., може да бъде направена оценка, че изпълнението на плана е финансово осигурено.

В заключение, направеният анализ на изпълнението на РПР на ЮЗР показва, че определената в него рамка на политиката за регионално развитие на ЮЗР като цяло се изпълнява чрез инструментите на политиката за сближаване и съответното национално съфинансиране. Същевременно е ясна необходимостта от по-конкретно адресиране на бъдещите мерки към специфичните икономически и социални проблеми на района, в контекста на общите структурни предизвикателства пред развитието, свързани с конкурентоспособността на района и способността му да предложи привлекателна и устойчива

чива среда за предприятията и местните жители – иновации, работещи институции, опростяване на бизнес средата, инфраструктура.

2. Препоръки за подготовка за следващия програмен период след 2020 г.

В началото на м. октомври 2017 г. ЕК публикува "**Моят регион, моята Европа, нашето бъдеще – седми доклад за икономическото, социалното и териториалното сближаване**"⁵⁰, които посочват, че ЕС с 27 държави членки (след оттеглянето на Обединеното кралство) ще се сблъска с множество предизвикателства в периода до 2025 г. и след това.

Бялата книга за бъдещето на Европа поставя въпроса дали чрез политика за сближаване трябва да се правят инвестиции в други, освен в по-слабо развитите и трансграничните райони, както това е правено в предходни периоди – като районите в процес на индустриален преход, селските райони или най-отдалечените региони, райони с висока безработица и градски райони в неблагоприятно положение.

Двата документа посочват, че финансирането на ЕС трябва да бъде съсредоточено в области, в които добавена стойност за целия Съюз може да бъде достигната в най-висока степен, вкл. социално приобщаване, заетост, развитие на уменията, научни изследвания и иновации, изменение на климата, енергиен и екологичен преход. Области, в които политиката на сближаване оказва положително въздействие са и подкрепата за МСП, здравеопазването и социалната инфраструктура, транспортната и цифровата инфраструктура, както и овладяването на последиците от миграцията и глобализацията.

Новият законодателен пакет за политиката на сближаване е публикуван в Официален вестник на Европейския съюз на 30 юни 2021 г. Новия подход създава възможности Европа да се възстанови след кризата с Covid-19 по справедлив и териториално балансиран начин и да ориентира регионалните икономики към бъдещ устойчив растеж въз основа на както на цифров, така и на зелени преход.

След дискусия на национално ниво по предложения⁵¹ за промени в обхвата на районите от ниво 2 в Република България в контекста на *Общата класификация на териториалните единици за статистически цели* в Европейския съюз, съгласно Регламент (ЕО) № 1059/2003 г. е взето решение за запазването на обхвата на шестте

⁵⁰ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/cohesion-report/

⁵¹ изготвени от Работна група, създадена от министъра на регионалното развитие и благоустройството

района от ниво 2 и за периода 2021-2027 г., което осигурява съпоставимост на съответната статистическа информация за динамиката на индикаторите за социално-икономическото развитие, като база наблюдение и оценка на планираните мерки.

В началото на 2020 г. с цел оптимизация на системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие⁵², са извършени промени за периода след 2021 г., като се предвижда изготвяне на Национална концепция за регионално и пространствено развитие; интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2; и планове за интегрирано развитие на община. Към средата на 2021 г. процеса на подготовка на документите е в напреднала фаза. Разработен е проект на Интегрирана териториална стратегия за развитие на Югозападния регион⁵³, който отчита изводите на изготвения Актуализиран Социално-икономически анализ на районите в Република България⁵⁴. В напреднала фаза е и процеса по програмиране на програмния период 2021-2027 г. и подготовката на финални версия на оперативните програми, финансирани от фондовете на ЕС. Определен е състава на състава на Регионален съвет за развитие на Югозападен регион за планиране, като са проведени процедури за определяне на представители на икономическия сектор и на юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ) за общественополезна дейност, които да бъдат включени в него⁵⁵.

С оглед предстоящото финализиране на изготвения проект на Интегрирана териториална стратегия за развитие на Югозападния регион за периода 2021-2027 г. следва да бъдат отчетени следните идентифицирани при последващата оценка нужди:

- Изготвяне на тематични оценки, свързани с изпълнението на РПР на ЮЗР 2014-2020 и/или за конкретни мерки, които са планирани и/или се изпълняват с цел установяване на ефективни подходи за адресиране и преодоляване на вътрешно регионалните различия, вкл. възможностите за насърчаване на свързаността и трудовата мобилност между периферните области и областите с развит пазар на труда; идентифициране на възможностите и съответните мерки за намаляване на вътрешнорегионалните различия между четирите области (Благоевград, Кюстендил, Перник и Софийска област) и разширява-

⁵² Чл.8 от ЗРР, обн. ДВ бр. 21 от 2020 г.

⁵³ Версия към 30 юни 2021 г.

⁵⁴ изготвен от Националния център за териториално развитие ЕАД

⁵⁵ В съответствие с предвижданията на чл. 31 и чл. 32 от Правилника за прилагане на закона за регионалното развитие (ППЗРР), приет с Постановление № 183 от 4 август 2020 г. на Министерския съвет и във връзка с т. 10 от Приложение 2 и Приложение 3 към ППЗРР

не връзките между икономически развитите градски центрове и периферните територии; оценка на възможностите за гарантирано насочване на инвестиции към областите без София столица, предвид високите ѝ нива на развитие и произтичащата от това промяна в развитието на ключовите индикатори за социалното и икономическото състояние на целия район

- Планиране на мерки за насърчаване динамика на растеж, насочени към интегрирано въздействие върху състоянието и ефективността на регионалните фактори като човешки капитал, свързваща инфраструктура, бизнес инфраструктура, използване на геостратегическото местоположение, **гарантиране възможности за осъществяване на справедлив преход** към неутрална по отношение на климата икономика, специфични проблеми на регионалния трудов пазар, технологична готовност, иновационен потенциал, капацитет на администрацията и електронно управление.
- Предвиждане на специфични мерки за подкрепа, оставащи извън директните цели на мерките, финансирани от политиката за сближаване на ЕС и насочване на национален ресурс за съхраняване и развитие на райони/общини със специфични характеристики предвид продължаващото нарастване на вътрешнорегионалните различия в ЮЗР.
- Планиране на система от индикатори за наблюдение на напредъка и оценка на изпълнението на Интегрираната териториална стратегия за развитие, която осигурява ясна обвързаност на избраните индикатори с оценката на напредъка на съответните приоритети и цели, определяне на целеви стойности на индикаторите, които отразяват по реалистичен начин съществуващите тенденции и очакваното въздействие от планираните мерки и чието изменение може да бъде ефективно наблюдавано на регионално ниво. Системата от индикатори следва да бъде конструирана по начин, осигуряващ наличието на надеждна, постоянно обновяваща се и достъпна информация на ниво район информация.
- Гарантиране на информационно и техническо осигуряване на процеса на наблюдение чрез изграждане на механизъм за системно натрупване и обмен на информация, включващ източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информация, вкл. изготвяне на модел на

годишен доклад за наблюдение на изпълнението на ИТСП, който да осигури съпоставимост на представяната на годишна база информация за напредъка по специфичните индикатори за изпълнение на плановия документ.

- Осигуряване на систематизирана информация за мерките, насочени към постигане на съответните цели в ИТСП и реализирани със средства от държавния бюджет и/или бюджетите на общините.
- Предвиждане използване за целите на планирането и анализа на развитието на съвременни информационни системи като ГИС и съответния софтуер за създаване и обработка на данни, включително геопространствени данни, които биха подпомогнали процеса на наблюдение и оценка.
- Прилагане на стандартите за обществени консултации, вкл. изготвяне на консултативен документ, предоставяне на навременна информация и на обратна връзка относно мотивите за приемане или отхвърляне на постъпили предложение и коментари.
- Използване на възможностите на технологиите за привличане и разширяване кръга участници от заинтересованите групи при проучване, представяне и оценка на целите и мерки в обхвата на ИТСП, вкл. за осигуряване на безопасна среда поради епидемията от Covid-19. Прилагането на технологични решения не следва да отменя необходимостта от спазване на стандартите за обществени консултации, както и не следва да създава неравнопоставеност при достъпа до процеса на взимане на решения.

Тези действия ще осигурят възможност за преодоляване или най-малко значително смекчаване на ефектите от актуалните предизвикателства пред развитието на Югозападния район.

ИЗТОЧНИЦИ И РЕФЕРЕНТНИ ДОКУМЕНТИ

- Регионален план за развитие на Северозападен район от ниво 2, приет с Решение № 459 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Северен централен район от ниво 2, приет с Решение № 461 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Североизточен район от ниво 2, приет с Решение № 460 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Югозападен район от ниво 2, приет с Решение № 457 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Южен централен район от ниво 2, приет с Решение № 462 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Югоизточен район от ниво 2, приет с Решение № 458 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Предварителни оценки на РПП на районите от ниво 2 за периода 2014-2020 г.*
- Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г., приета с Решение № 696 на Министерския съвет от 24.08.2012 г.*
- Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2020, приета с Решение № 1057 на Министерския съвет от 20.12.2012 г.*
- Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025 г., приета с решение на Министерския съвет по Протокол № 47.61 от 19.12.2012 г.*
- Национална програма за реформи на Република България в изпълнение на стратегията "Европа 2020", актуализация 2017 г., приета с Решение № 280 на Министерския съвет от 18.05.2017 г.*
- Междинен доклад за изпълнение на Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г., приет с РМС 425 от 19.07.2019 г.*
- Междинни оценки за изпълнението на Регионалните планове за развитие на районите от ниво 2 за периода 2014-2020 г.*
- Европа 2020. Стратегия за устойчив, интелигентен и приобщаващ растеж. Брюксел, 3.3.2010 г. COM(2010) 2020*
- Оперативна програма "Добро управление" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Околна среда" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Региони в растеж" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Транспорт и транспортна инфраструктура" 2014-2020 г.*
- Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.*
- Програма за морско дело и рибарство 2014-2020 г.*
- Регламент (ЕО) № 1059/2003 г. на Европейския парламент и на Съвета от 26 май 2003 година за установяване на обща класификация на териториалните единици за*

статистически цели (NUTS), Официален вестник на ЕС, L 154 от 21.6.2003 г., последни промени Официален вестник на ЕС L 322, 29.11.2016 г.

Закон за регионалното развитие, обн., ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г., последни изменения и допълнения, бр. 21 от 13.03.2020 г., в сила от 13.03.2020 г.

Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие, приет с ПМС № 216 от 2.09.2008 г., обн., ДВ, бр. 80 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г., последни изм. и доп., бр. 50 от 2016 г., отм., бр. 70 от 7.08.2020 г.

Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие, приет с ПМС № 183 от 4.08.2020 г., обн., ДВ, бр. 70 от 7.08.2020 г.

Проекти на Интегрирани териториални стратегии за развитие на районите от ниво 2 за периода 2021-2027 г., юни 2021 г.

Първи преработен и актуализиран доклад за Социално-икономическия анализ на регионите за планиране от ниво 2 в Република България, септември 2020, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, НЦТР ЕООД

Закон за управление на средствата от европейските структурни и инвестиционни фондове, обн., ДВ, бр. 101 от 2015 г., последни изм. и доп., бр. 52 от 9.06.2020 г.

Методически указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие 2012-2020 г., Регионални планове за развитие, Областни стратегии и Общински планове за развитие за периода 2014-2020 г., Заповед №РД-02-1402 от 22.11.2011 г. на министъра на регионалното развитие и благоустройството

Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България – ИСУН2020, <http://2020.eufunds.bg/>

Национален статистически институт – <http://www.nsi.bg/>

Евростат – <http://eurostat.ec.europa.eu>

Портал за обществени консултации – <http://www.strategy.bg>